TÜKÇEV

ÖNCE ÇOCUK

2012 Yaz Yıl: 1 • Sayı: 4

Geleceğimiz için yaşamsal ölçü

Çevresel Ayak İzi

TÜKÇEV'İN ÇOCUKLARA ARMAĞANIDIR

5 Haziran Dünya Çevre Günümüz Kutlu Olsun

bir ihtimal daha var

Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı;
"Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği" uyarınca, Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından
plastik, metal, cam, kağıt-karton ve kompozit ambalajlar konusunda
"Yetkilendirilmiş Kuruluş"tur.

www.tukcev.org.tr

TÜKÇEV

Çevresel Ayak İzimiz

TÜKÇEV
Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı

Sevgili Çocuklar,

Seveceğinizi umduğumuz bir yaz sayısı hazırladık sizler için... Kapak konumuz, ÇEVRESEL AYAK İZİ. Daha önce duymuş muydunuz bu kavramı? Çevresel Ayak İzi, dünyanın kaynaklarını ne kadar ve nasıl kullandığımızla ilgili bir kavram. Bu iz ne kadar küçük olursa, doğal yaşam da o kadar korunmuş oluyor. Önemli olan, bu ayak izini, doğal kaynakları bilinçsiz tüketerek büyütmemek...Bu konuda bizlere düşen görevler nelerdir, yazımızda bunları öğrenebileceksiniz.

Yaz deyince akla ilk gelenlerden biri de denizdir. Üç yanı denizlerle çevrili bir ülkede yaşıyoruz. Bunun için kendimizi şanslı saymalıyız. Ancak denizleri temiz tutmak ve kirliliğe neden olan faktörleri öğrenmek, siz çocuklar için çok önemli... Hem kendi üzerinize düşeni yapmanız hem de büyüklerinizi bu konuda uyarmanız için... Kim bilir belki bu sayede, gelecekte denizlerimizi korumak için çalışacağınız bir meslek seçersiniz. Ne dersiniz?

Şanslı olduğumuz bir konu daha var; ki o da şu: Dünya üzerinde soyu tükenmekte olan su kaplumbağalarının iki türü yumurtalarını bırakmak için bizim kumsallarımızı kullanıyor. Elbette bu konuda yapmamız gereken de çok şey var. Kaplumbağa yumurtalarının zarar görmemesi için kıyılarda nelere dikkat etmemiz gerektiğini çok iyi öğrenin ve çevrenizi de bu konuda bilgilendirin. Zaten kumsaldaki yüzlerce yumurtadan ancak birkaç tanesi denize ulaşabiliyor.

Sağlıklı beslenmeniz, gelişme çağında olduğunuz için büyük önem taşıyor. Yaz kış demeden haftada üç gün balık tüketirseniz, sağlığınız bundan nasıl etkileniyor biliyor musunuz? Merak ediyorsanız, "Önce Sağlıklı Beslenme" köşemizi dikkatle okuyun. Ayrıca balıklı salata tarifini de mutlaka deneyin.

Sevgili çocuklar, okullarda yaptığımız etkinliklerde görüyoruz ki çevre koruma konusunda çok bilinçli davranıyorsunuz. Atıklarınızı evinizde ya da okulunuzda ayrıştırıyor, böylelikle geri dönüştürülebilecek materyallerin çöpe karışmasını önlüyorsunuz. Doğal dengenin korunması için tüm canlıların yaşam hakkına saygı duymamız gerektiğini iyi biliyorsunuz. Bunları görmek bizi mutlu ediyor, çünkü sizler dünyamızı teslim edeceğimiz ellersiniz.

Sevgili çocuklar, 5 Haziran Dünya Çevre Günü. Çevre duyarlılığımızı, doğaya saygımızı, kaynakların bilinçli tüketilmesi gerekliliğini ve her konuda aşırı tüketimden kaçınmamız gerektiğini bir kez daha hatırlayacağız. Önemli olan bunu tek bir günle sınırlı bırakmamak, yaşantımızın bir parçası hâline getirmek...

Hepinizi gözlerinizden öperim.

Avukat Beyhan ASLAN
TÜKÇEV
Yönetim Kurulu Başkanı

TÜKÇEV ÖNCE ÇOCUK DERGİSİ

2012 Yaz | Yıl: 1 • Sayı: 4

Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
TÜKÇEV - Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı adına
Avukat Beyhan Aslan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer F. Uçman

Yayın ve Danışma Kurulu
Nevzat Ceylan
Nihat Gökbulut
Dr. Ediz Hun
İlknur Menlik
Prof. Dr. Mehmet Pala
Özcan Pektaş
Işılay Saygın
İbrahim Taşkın

Yönetim Yeri
TÜKÇEV - Tüketici ve Çevre Eğitim Vakfı
İlkbahar Mahallesi 606. Sokak 13/A | 06550
Yıldız - Çankaya ANKARA
T: 0 312. 441 9500 | F: 0 312. 441 9908
www.tukcev.org.tr | oncecocuk@tukcev.org.tr

ISSN: 2147-0863
Yayın Türü: Yerel Süreli
Basım Tarihi: 1 Haziran 2012

Yayına Hazırlayan
Son1Saat Tanıtım Ajansı
Hüseyin Rahmi Gürpınar Sokağı 4/1 | 06680 Çankaya - ANKARA
T: 0 312. 439 3075 | F: 0 312. 439 3076
www.son1saat.com | son1saat@son1saat.com

Resimleyen
Enver Özüstün
Ali Demircan

Baskı
Dumat Ofset
Bahçekapı Mahallesi 2477 Sokak No. 6 Şaşmaz - ANKARA
T: 0 312. 278 8200 | F: 0 312. 278 8230
www.dumat.com.tr | dumat@dumat.com.tr

ÖNCE ÇOCUK , **TÜKÇEV** tarafından 3 ayda bir yayımlanır.

6 Çevresel (ekolojik) ayak izi nedir, biliyor musunuz?

18 Deniz kaplumbağalarının yumurtlama mevsimi... Yumurtaları korumak için neler yapmalıyız?

26 Feridun Oral, hem masal yazıyor hem de onları resimliyor.

İÇİNDEKİLER

Haberler 4
Çevresel (Ekolojik) Ayak İzi 6
Bisiklet ve Sağlıklı Çevre Semineri 10
Bozulan Doğal Yaşam: Deniz Kirliliği 12
Sıra Dışı Ambalajlar 16

32

Atık pillerinizi ne yapıyorsunuz? Bakın Beberuhi ne yapıyor?

36

Plastik ambalaj atıklarıyla yapılmış bir maske... Siz de denemek ister misiniz?

Kıyılarımızdaki Deniz Kaplumbağaları 18
Öncel ve Önder'in Bisiklet Maceraları -2- 20
Bu Yaz Ne Yapalım? 22
Etiket Okuma: Oyuncak 24
Tüketim Sözlüğü 25
Röportaj: Feridun Oral 26
Önce Sağlıklı Beslenme 28

39

Metal Ambalaj Atıklarının Geri Dönüştürülmesi 30
Gölgeyiz Gerçeği Söyleriz: Bitmiş Pilin İşi Bitmez 32
Kızılderili Reis'in Mektubu -3- 34
San'atık 36
Bilmece 38
Nesrin Abla: Minyatür Ağaç Sanatı-Bonsai 39
Kültür Sanat 42
Unutulmayan Günler 44
Bulabilirim 46
Ne Yapmalı Ne Yapmamalı 47
Bilmece Bulmaca Sorular / Yanıtlar 48

44

Soyadı yasası, 2 Temmuz 1934'te yürürlüğe girdi.

Unutulmayan Günler'de...

HABERLER

TÜKÇEV Önce Çocuk Ekranda

TÜKÇEV Önce Çocuk, Skyturk 360 televizyon kanalında Nebil Özgentürk'ün hazırlayıp, Hıncal Uluç ve Sunay Akın'la birlikte sunduğu kültür sanat programı Yaşamdan Dakikalar'da ekrana geldi. İlkbahar sayımızın San'atık sayfalarında yer verdiğimiz, elektrik kabloları ve çeşitli atıklardan maketler yapan Necati Külâhoğlu'nun iki yapıtı, yayın sırasında bir kutu içinde Sunay Akın'a armağan edildi. Şaşırdığını gizlemeyen Akın, Simitçi ve Küfeci temalı maketleri inceledi. Sunay Akın, TÜKÇEV Önce Çocuk dergisinin sayfalarını da yayın sırasında çevirerek dikkatle okudu.

Dinozorların gazı Dünya'yı Isıttı

Bilim adamları, dev dinozorların çıkardıkları gazla gezegeni ısıtmış olabileceklerini ortaya koydu. İngiliz araştırmacılar, Brontosaurus olarak bilinen canlı türleri ve Sauropod dinozorlarının çıkardığı metan gazını ölçtü. Bilimsel verilere göre, dinozorların çıkardığı gaz, günümüzün de en önemli çevresel sorunu olan küresel ısınmaya katkıda bulunmuş. Buna göre, 150 milyon yıl önce havanın ısınmasında önemli etkenlerden biri de dinozorların gazıydı. Araştırmacılar, tüm dinozor nüfusunu değerlendirip biokütlelerini, büyükbaş hayvanların çıkardığı metan gazı ile ilişkilendiren bir ölçüt kullandı. Araştırma sonuçlarına göre, inekler yılda 50 - 100 milyon ton arası metan gazı üretirken, Sauropodlar yaklaşık 520 milyon ton metan gazı salmış. Günümüzde, vahşi hayvanlar, süt ve et üretimi dahil insan faaliyetleri gibi doğal kaynakların birleşimi sonucu yılda yaklaşık 500 milyon ton metan gazı atmosfere yayılıyor.

Bilindiği gibi, 'sera gazı' olarak bilinen metan gazı, güneşten kızıl ötesi radyasyonu emip atmosfere hapsediyor, bu da hava sıcaklığının yükselmesine neden oluyor. Önceki araştırmalar, Dünya'nın Mezozoik Çağ'a göre 10 C daha sıcak olduğunu ortaya koymuştu.

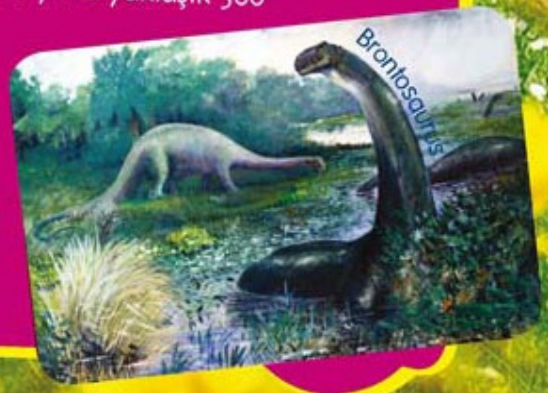

Metan gazı, geviş getiren hayvanların işkembesinde üretilir. Mikroplar, metan üretirken yoğunluğunu kaybeden saman ve ot yer. Hayvanlar geğirerek bu gazı çıkarır.

Naylon torba küçük sorunu büyük

Avrupa Komisyonu, Avrupa'da kullanılan naylon torba sayısının azaltılması için alınabilecek önlemleri açıklamaya hazırlanıyor. Konuya ilişkin yoklamaya katılan 15 bin kişinin çoğunluğu, naylon torba kullanımının yasaklanmasını istedi. Avrupa'da her yıl 800 bin ton, tek kullanımlık naylon torba tüketiliyor. Komisyon araştırmasına göre 2010 yılında ortalama bir Avrupa Birliği yurttaşı, 191 adet tek kullanımlık torba kullanmış ve bunların yalnızca yüzde 6'sı geri dönüştürülmüş. Avrupa'da her yıl 4 milyarı aşkın naylon torba çöpe atılıyor. Komisyonun Çevreden Sorumlu Yetkilisi Janez Potocnik'e göre: "Naylon torbalar ve atılan plastik maddeler çevreyi kirletiyor, doğal yaşamı tehdit ediyor ve Büyük Okyanus'ta 15 bin kilometrekareyi aşan bir alana yayılmış 'plastik çorba' yaratıyor." Arkadaşlar, Büyük Okyanus'taki bu bölge ***ÇÖP ADA*** olarak adlandırılıyor. Naylon torba tüketimine ilişkin sorun nasıl aşılacak? İşte çözüme yönelik bazı başlıklar: ***Kesin yasaklama*** (İtalya, Avrupa'da geri dönüşümü mümkün olmayan naylon torbaları yasaklayan ilk Avrupa ülkesi oldu. Birleşik Arap Emirlikleri, gelecek yıl geri dönüşümü mümkün olmayan tüm naylon torbaların kullanımını yasaklıyor.) ***Naylon torba vergisi*** (İrlanda Cumhuriyeti, Mart 2002'de satılan her naylon torbadan 15 cent almaya başladı. Naylon torbalardan alınan vergi, 2007'de 22 cente çıkarıldı. İrlanda'yı, Belçika, Almanya, İspanya, Norveç ve Hollanda izledi.) ***Çevreci çantalar*** (Alış verişlerde hangi tür çanta veya torba kullanılırsa kullanılsın, daha sonra da ya alışveriş amacıyla veya çöp toplamak için, torbanın olabildiğince çok sayıda kullandırılması hedefleniyor.) ***Biyolojik ayrışabilir torbalar*** (Avrupa Komisyonu, biyolojik olarak ayrışabilen ve gübreleşebilen torbaların da daha iyi etiketlenmesi gerektiğini düşünüyor.) ***Kese kâğıdı***, (öteden beri Amerikalıların geleneksel alışveriş torbasıdır. Açık kahve renkli kese kâğıtları, atık arazilerinde çürüyor olsa bile, İngiltere Çevre Kurumu, kese kâğıtlarının çevresel (karbon) ayak izlerinin sıradan naylon torbalardan yüksek olduğuna işaret ediyor.).

Çiçekler artık daha hızlı açıyor

Nature dergisinde yeni yayımlanan bir rapor, şimdiye kadarki araştırmaların küresel ısınmanın bitkiler üzerindeki etkisini tam olarak gösteremediğini ortaya çıkardı. Bilim adamları uzun süreli gözlem ve araştırmalar sonucunda, küresel ısınma nedeniyle çiçeklerin düşünülenden sekiz kata kadar daha hızlı açtığını ortaya koydu. Küresel ısınmanın bitkiler üzerindeki etkisini incelemek için dört kıtada bin 634 bitki türünün gözlemlenmesiyle elde edilen verilere göre, hava sıcaklığındaki her bir derecelik artış, bitkilerin yapraklanmasını ve çiçek açmasını 5 ilâ 6 gün öne çekecek. Baharın daha erken gelmesine yol açan bu durum, dünyanın su kaynaklarına zarar verebilecek.

Sevgili arkadaşlar, bugüne dek kimi beden ölçüleriniz hakkında bilgi sahibi olmuşsunuzdur. Örneğin kazak, pantolon veya mayo alırken bu ölçülere göre alış veriş yaparsınız. Ayakkabı alırken, satıcıya öncelikle ayak numaranızı söylersiniz. Şimdi sıkı durun, belki de yaşamınızda ilk kez duyacağınız bir soru sizi bekliyor. Şimdilik içinizden sadece iki arkadaşımıza soralım o zaman: Tayfun çevresel (ekolojik) ayak izinin kaç olduğunu biliyor musun? Ya sen Pırıl, çevresel ayak ölçün kaç acaba senin?

Geleceğimiz için yaşamsal ölçü

Çevresel (Ekolojik) Ayak İzi

Artık soruyu hepiniz okudunuz: Çevresel ayak iziniz kaç?

Bu da nereden çıktı diyorsunuz, değil mi? Şimdi, çağımızda çok önemli bir kavram olan çevresel ayak izini anlamaya çalışacak ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olacağız.

Çevresel ayak izi nedir?

Sevgili arkadaşlar, canlıların yaşamı için belli başlı temel gereksinimleri var. Hemen aklınıza gelebileceği gibi bunlar; hava, su, toprak, ateş... Bunların oluşturduğu sisteme kısaca ekosistem diyoruz. Yani tüm canlılar bu ekosistem içinde yaşıyorlar.

Atmosferde gerçekleşen ve dünyayı etkileyen en önemli ve ortak çevresel sorun küresel ısınmadır. Atmosfer, üzerine yansıyan ışınlardan daha çok, dünyadan yansıyan güneş ışınlarının karbondioksit, metan ve su buharı gibi atmosferde bulunan gazlar tarafından tutulması sonucunda ısınır. Işınların atmosferdeki gazlar tarafından tutulmasına da "sera etkisi" denir. Sera etkisi yaratan gazların atmosferdeki miktarının artmasıyla dünyamızın ısısı da yükseliyor. Bu geleceğimiz için en büyük tehlike!

Her canlı bir tüketicidir

Canlı türleri değişse de temel gereksinimler neredeyse ortak. Ortak alanlarımızın başında da yaşadığımız çevre geliyor tabii ki... O hâlde canlılar ve çevreleri yan yana, iç içe. İşte bu yüzden, canlının sağlığı ve yaşamanı sürdü-

Dünyadaki biyolojik üretim sahası yaklaşık 11,2 milyar hektardır (1 hektar = 10 bin m^2). Dünyanın yaklaşık 7 milyarlık nüfusu göz önüne alındığında, bir insan için dünyada kişi başına 1,6 hektar biyolojik üretim sahası düşer. 2002 yılı ölçümlerine göre, insanlığın toplam ekolojik ayak izi ise 13,7 milyar hektardır ve bu da kişi başına 2 hektara karşılık gelmektedir. Bu durum, 2002'de kişi başına ekolojik ayak izinin, ekosistemin denge hâlinin sürdürülebilmesi için taşıyabileceği maksimum insan sayısını 0,4 hektar aştığını gösteriyor.

rebilmesi, sağlıklı bir çevrenin varlığına bağlı... Biliyoruz ki, her canlı aynı zamanda bir tüketicidir. Havayı soluruz, hava tüketiriz; ısınırız odunu, kömürü, doğalgazı tüketiriz. Barınmak için yapılan evlerde çimento, kum, demir tüketilir. Serinlemek için klima kullanırız; burada da kimi gazları kullanmak zorunludur. Beslenmemiz için gereken hemen her şey tarlalarda, bahçelerde yetiştirilirken, pek çok emek harcanır; traktörden küreğe, ürünün nakliyesinden depolarda bekletilmesine dek her aşamada, farklı çevresel ve tüketim koşulları yerine getirilir. Evet, bu nokta çok önemli sevgili arkadaşlar. Canlı kalabilmemizi, az ya da çok çeşitli gereksinimlerimizi karşılayarak sağlarken, gereğinden az ya da gereğinden çok gerçekleşen tüketimler, çevreye olan olumlu ya da olumsuz etkilerimizi de belirli hâle getiriyor.

Benim çevreye katkım nedir?

Çevresel ayak izi, insanın yeryüzündeki kaynakları tüketirken ve bunların yerine yenisini koyarken, dünyanın ekosistemine ne kadar yarar ya da zarar verdiğini ortaya koyan bir kavram. Birey olarak, tek başımıza düşünürsek, bu şu anlama geliyor: Benim çevresel konulardaki payım nedir? Tek başıma ne kadar besin tüketiyorum/ üretiyorum, bir günde ne kadar su içiyorum, evime ne gibi katkılarda bulunuyorum, giysilerimi ne kadar kullanıyorum? Bu ve benzeri pek çok soruyu sorup, üzerinde düşünmeye başladığımızda, çevresel ayak izimizi de anlamaya başlıyoruz demektir.

Ekolojik ayak izinin hesaplanmasında temel değer, insanın günlük yaşamda doğal kaynakları kullanma oranıdır. Bu oran şöyle bulunuyor: İnsanın beslenme, barınma, ulaşım harcamaları, çevreye bıraktığı atıklar ve bunları geri dönüştürme yüzdesi ile gerçekleştirdiği tüketimlerin ne ölçüde israf sınırını aştığı hesaplanıyor.

Dünya üzerinde yaklaşık 7 milyarı aşkın insan yaşıyor ve nüfus her geçen gün daha da artıyor. Bu nedenle üretimin hızı, tüketimin hızına yetişemiyor. Yani üretmekten daha çok tüketiyoruz. Bu aynı zamanda çevresel etkileri daha fazla zorluyor. Her birimizin tek tek, neleri ne kadar tükettiğimiz ve bunun nelere yol açtığını bilmemiz gerekiyor.

Ekolojik ayak izini bulmak için hangi soruları sormalı?

Ekolojik ayak izini başka bir anlatımla kavramaya devam edelim. Yaşadığımız sürece doğal kaynakları tüketiyoruz. Tükettiğimiz doğal kaynakların yeniden üretilebilmesi için gereksinim duyulan kara ve deniz alanlarının ölçülmesi her birimizin çevresel ayak izini belirliyor. Örneğin, günde yarım ekmek (200 gr) tüketen bir kişinin, yılda yiyeceği (365 gün x 200 gr) yaklaşık 75 kg ekmek için ne kadar alana tahıl ekilmelidir? Satın alacağı elbiselerdeki pamuk için ne kadar alana pamuk ekilmelidir? İçtiği su, ne kadar alandan sağlanmaktadır? Salatadaki malzemeler (domates, salatalık, biber, soğan vb.) için tarlalarda ne kadar yer ayrılmalıdır? Ciğerlerine her hava çekişinde aldığı oksijen için ne kadar bitki örtüsü ve orman gereklidir? Evsel atık ve çöplerin yok edilmesi için ne kadar bir alan kullanılmaktadır? Bu yaşamsal gereksinimlerin, kişinin hayatta kaldığı sürece sağlanması sonucu, bir kişinin ortalama toplam çevresel maliyeti ne kadardır? Çevresel ayak izi, bu sorunun yanıtını oluşturuyor.

Ekolojik ayak izlerinin büyüklüğü, gelir seviyesine bağlı olarak kent, bölge, ülke ve kıtalarda farklılıklar gösteriyor. ABD, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Kanada, Norveç, Avustralya ve Finlandiya vatandaşlarının dünyayı kullanma yüzdeleri, ortalamanın dört kat üzerinde; Fas, Sudan, Peru, Mozambik vatandaşlarınınki ise dört kat altındadır. Şu anda kapasitenin üstünde seyreden dünya ortalaması 2 hektarken, Türkiye bunun yaklaşık % 5 altında bulunuyor. (1,9 hektar). Buna karşılık, ülke olarak dünya kapasitesinin izin verdiği kişi başına düşen hektarı da (1,8 ha) yaklaşık % 16 oranında aşmış durumdayız.

Ekolojik ayak izimizi küçültmek için neler yapmalı?

Bilinçli tüketim alışkanlıkları edinmeli, enerji kullanırken savurgan davranmamalıyız.

Geri dönüşüm ve yeniden kazanım konusuna büyük önem vermeliyiz.

Güneş enerjisi kullanımına ağırlık vermeliyiz.

Tasarruflu ampul kullanımını artırmalıyız. Elektronik cihazları kullanmıyorken kapalı konumda tutmalıyız.

Temiz su kaynaklarını koruma altına alarak israf etmemeli, daha az sıcak su kullanmalıyız.

Yerel besinleri ve organik gıdaları tercih etmeliyiz. Et ve et ürünlerini gerektiği kadar tüketmeliyiz.

Bitki ve sebze atıklarını kompost yapmak üzere ayırmalıyız.

Zorunlu durumlar dışında toplu taşıma sistemlerini kullanmalıyız.

Ağaçlandırma çalışmalarını artırmalı, her yıl en az bir fidan dikmeliyiz.

Evlerimizde ısı kaybını önlemeye yönelik önlemler almalıyız.

Araç kullanmak yerine bisiklete binmeli ya da yürümeliyiz.

Sevgili arkadaşlar, 21. Yüzyıl'ın henüz başlarındayız. Şimdiden bilelim ki, çevresel ayak izimiz ne kadar küçülürse, dünya ekosistemine katkımız o kadar büyüyecek demektir. Doğal kaynakları giderek azalan dünyamızda, bu kaynakları bireysel doğamıza yetecek kadar tüketirsek, birbirimize en büyük katkıyı yapmış oluruz; bunu hiç unutmayalım.

ÖNCE ÇOCUK

Bisiklet ve Sağlıklı Çevre Semineri

TÜKÇEV Kurumsal İletişim Sorumlusu Funda Ulutürk ve bisikletli gezgin Gürkan Genç, 7 Mayıs'ta Bilkent Lab.&International School'da "Geri Dönüşüm" ile "Çevre ve Bisikletli Yaşam" konularında sunum yaptılar. Sunumda öğrencilere, atıkların geri dönüşümü ile bisiklet kullanımının insan ve çevre sağlığına katkıları anlatıldı.

Sunum öncesinde öğrenciler, bisikletli gezgin Gürkan Genç ile Ankara Oran'daki Eymir Gölü'nde buluştular. Türkiye'den Japonya'ya bisikletle giden genç bisikletçi, ormanlık alanda öğrencilere verdiği bisiklet eğitiminde; kask takmanın önemini, bisikletle trafikte uyulması gereken kuralları, bisikletlerimizde taşımamız gereken yardımcı aletleri ve bisikletin yararlarını anlattı.

Eğitimin ardından öğrenciler ve Gürkan Genç, Eymir Gölü çevresinde yaklaşık 10 km'lik bir tur attılar. Eğitim sonrası yapılan bu bisiklet turundan çok hoşnut kaldıkları, yüzlerindeki sevinç ifadesinden okundu. Ardından öğrenciler, sunumları izlemek üzere okullarının yolunu tuttular.

Karagöz ile Hacivat'ın önemi

Etkinlikte ilk sunumu, 5. sınıf öğrencisi Doğa Uğur yaptı. Doğa, İngilizce olarak yaptığı sunumda, "Bisiklet Kullanmak Neden Önemlidir ve Çevreye Katkıları Nelerdir?" sorularının yanıtlarını verdi.

Ardından öğrenciler önce TÜKÇEV'in çocuk eğitim projesi olan "Gölgeyiz Gerçeği Söyleriz" adlı Karagöz-Hacivat dizisinin "Çöp Başka, Atık Başka" adlı bölümünü izlediler. Öğrencilerin olumlu tepkileri, gülüp eğlenmeleri, geleneksel gölge oyunumuzun önemini bir kez daha hatırlattı. Öğrenciler, gölge oyunu dizisinin "Ambalaj Atıkları ve Geri Dönüşümü" konulu bölümünü izledikten sonra TÜKÇEV Kurumsal İletişim Sorumlusu Funda Ulutürk, "Geri Dönüşüm" konulu sunumunu yaptı. Daha sonra, öğrencilerle çevre, ambalaj

atıkları ve geri dönüşüm konularında sohbet ederek onların sorularına yanıt verdi.

Sırada dünya turu var

Çocuklar daha sonra bisikletli gezgin Gürkan Genç'in Japonya yolculuğundan kesitler içeren videosunu izledi. Genç, öğrencilere, bisikletle gittiği ve 1 yıldan uzun süren Japonya yolculuğu sırasında yaşadığı ilginç olayları anlattı. Yanı sıra bisiklet kullanımı ve bisikletli yaşam konularında çocuklarla sohbet etti. Öğrencilerin sorularını yanıtladıktan sonra yakında başlayacak ve 7 yıl sürecek "Bisikletle Dünya Turu" hakkında bilgi verdi; öğrencilere, 7 yıl boyunca kendisini internet sayfasından izlemelerini, derslerine çalışmalarını ve sporu ihmal etmemelerini söyledi. Daha sonra TÜKÇEV'in çevreci eğitim yayını olan Önce Çocuk dergilerini dağıtıldı.

TÜKÇEV-öğrenci buluşması çok verimli geçti. Çocuklar tüm sunumları can kulağıyla dinledi; sohbetlere görüşleri ve sorularıyla katıldı. TÜKÇEV çalışanları da çevre için önemli bir şey yapmış olmanın verdiği huzurla okuldan ayrıldı.

Sunumlardan sonra düşüncelerini yazarak bize ulaştıran Sevgili Doğa'ya teşekkür ediyoruz. Mektubunu sizlerle paylaşıyoruz.

Bu yıl bizden, mezun olabilmemiz için birer proje hazırlamamız istendi. Ben de proje konusu olarak bisikletin motorlu taşıtlar yerine kullanılarak, hem çevre kirliliğini engelleyeceğini, hem de sağlıklı kişiler olmamıza yardımcı olacağını anlatmayı seçtim: bir doğa sever olarak.

Tüm dünyayı etkileyen çevre sorununa çözüm olabileceğini düşündüğüm bisikletli yaşam için bir danışman seçmem gerekiyordu. Ben de ÖNCE ÇOCUK'un geçen sayısında röportajını okuduğum Seyyah Gürkan Genç'ten benim danışmanım olmasını rica ettim. Beraber çalışırken Funda Abla ve TÜKÇEV'le de işbirliği içine girdik. Onlar da arkadaşlarımı, "Geri Dönüşüm" ve "Çevre" konularında bilinçlendirmek için bana yardımcı oldular. Ayrıca 10 km'lik bir parkur hazırlayıp Eymir Gölü çevresinde 20 kişilik bir grup arkadaşımla bisiklet kullandık. Kendi sunumum sonrasında Gürkan Ağabey ve Funda Abla'nın yaptığı sunumlarla, arkadaşlarımızı bilinçlendirdiğimizi düşünüyor ve mutluluk duyuyorum.

Teşekkürler...

Doğa Uğur / Bilkent Lab.&International School 5. Sınıf

Deniz Kirliliği

**Arkadaşlar,
üç yanı denizlerle çevrili bir ülkede yaşıyoruz. Böyle bir coğrafyada yaşadığımız için çok şanslıyız.
Ne var ki tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de denizler kirleniyor.
Ayrıca deniz canlılarının doğal ortamı insan eliyle bozuluyor.
Ancak hâlâ denizlerimizi korumak için yapabileceğimiz şeyler var.**

Deniz kirliliği, doğal kaynakların sürdürülebilirliği ve dünyanın geleceği açısından büyük önem taşıyor. Dünyanın geleceği tehdit altındaysa, doğadaki tüm canlıların yaşamı da tehdit altında demektir. İnsanlar, hayvanlar, bitkiler... Tüm canlılar yani...

Arkadaşlar, denizdeki biyolojik yaşamın verimliliği ve sürekliliği, sudaki oksijen miktarı ile suyun ısısına bağlıdır. Bu nedenle de deniz yüzeyinin ilk milimetreleri çok önemlidir. Neden mi? Nedeni şu:

Sudaki oksijenin büyük çoğunluğu, doğrudan atmosferden gelir. Atmosferdeki oksijen miktarı, sudakinden daha fazladır. Bu nedenle de atmosferdeki oksijen, yavaş yavaş deniz suyu içinde çözülür ve akıntılar sayesinde denizin farklı derinliklerine dağılır. Atmosfer ile deniz arasındaki oksijen değişimi, deniz yüzeyinde gerçekleşir. Yani az önce sözünü ettiğimiz, deniz yüzeyinin ilk milimetrelerinde...

Sudaki besin zincirinin en alt tabakası, zooplanktonlar ve fitoplanktonlardır. Bu canlılar fotosentezle beslenirler. Fotosentez için gerekli ögelerden biri, sizin de çok iyi bildiğiniz gibi güneş ışığıdır. Denize giren güneş ışığının önüne ne kadar az katman çıkarsa, güneş ışığı o da o kadar derine ulaşabilir. Yani deniz yüzeyi ne kadar berrak ve temiz olursa, güneş ışığı da o kadar derine iner.

Deniz kirliliğinin nedenleri

- Kıyılardaki yerleşim merkezleri: Konutlardan çıkan çöp ve atıklarla...
- Kıyılardaki turistik oteller: Otellerden çıkan çöp ve atıklarla...
- Kıyılardaki sanayi tesisleri: Denize akıtılan fabrika atık sularıyla...
- Kıyılardaki tarım tesisleri: Tarım ilaçlı atıklarla...
- Denizlerde kurulmuş platform ve boru hatlarıyla...
- Deniz taşımacılığı: Çöp ve atıkların yanı sıra denizlere boşaltılan kanalizasyon sistemiyle...
- Deniz kazaları: Kaza sonrası denize yayılan yağ ve petrolle...
- Her türlü katı ve sıvı atık: Pet şişeler, kâğıtlar, peçeteler, plastik terlikler, cam kaplar, tencerelerle...

1999 yılında Erika adlı petrol tankerinin, Fransa'nın Akdeniz kıyısında batması sonucu, Atlas Okyanusu'na 20 bin ton petrol yayıldı. 400 km'lik bir alana yayılan petrol 100 bin deniz kuşunun ölümüne neden oldu. Kuşlar, su yüzeyindeki petrol tabakasına yapışıp kaldılar.

Deniz kirliliğinin sonuçları

- Her yıl kirli sulardan bulaşan hastalıklar nedeniyle yaşamını yitiren insan sayısı 3 milyon. Bunun yarısını çocuklar oluşturuyor.
- Bazı yosunlar, nitrat (atıklardan gelir) ve fosfat (deterjanda da bulunur) ile beslenirler. Bu maddelerin yoğun olduğu yerlerde de anormal gelişim gösterirler. Bu durum suyu yeşertir; sudaki bitki ve hayvan türlerinin oksijensiz kalarak ölmesine yol açar.
- Kirlilik, deniz ekosistemine zarar veriyor; deniz canlılarını zehirliyor.
- Zehirlenen deniz canlıları ile beslenen insanların yaşamı tehlikeye giriyor.
- Balıkçılık zarar görüyor.
- Deniz faaliyetleri (yüzme, deniz sporları...) engelleniyor. Hanginiz, dibini göremediği bir suya girmek ister ki?

Denizlerimizi korumak için biz ne yapabiliriz?

- Her şeyden önce denizlere çöp atmayın. "Deniz derindir, engindir, her şeyi yutar" diye bir şey yok. Denize ne verirseniz, aynısını geri alırsınız. Denize pet şişe mi attınız? O pet şişe, bin yıl boyunca denizi zehirleyecektir. O sularda beslenen balıkları ve doğal yaşamı zehirlediğiniz gibi, kendinizi de zehirlemiş olacaksınız.
- Kumsalları kirletmeyin. Ardınızda çöp ya da atık bırakmayın.
- Kaplumbağa kabuğu, midye, deniz kabuğu, mercan gibi deniz canlıları ile yapılan süs eşyalarını ve takıları almayın. Unutmayın ki onlar da birer canlı. Ya da bir zamanlar öyleydiler!
- Deniz kabuklarını koleksiyon yapmak için toplamayın.
- Dalıyorsanız, deniz canlılarına dokunmayın ve onları ürkütmeyin.
- Hangi balığın hangi aylarda tüketilebileceğini öğrenin. Yeterli olgunluğa erişmeden avlanan balıkları yemeyin. Yeterli olgunluğa erişmeyen balıklar, yavrulayamadıkları için soyları tükenmeye başlar.

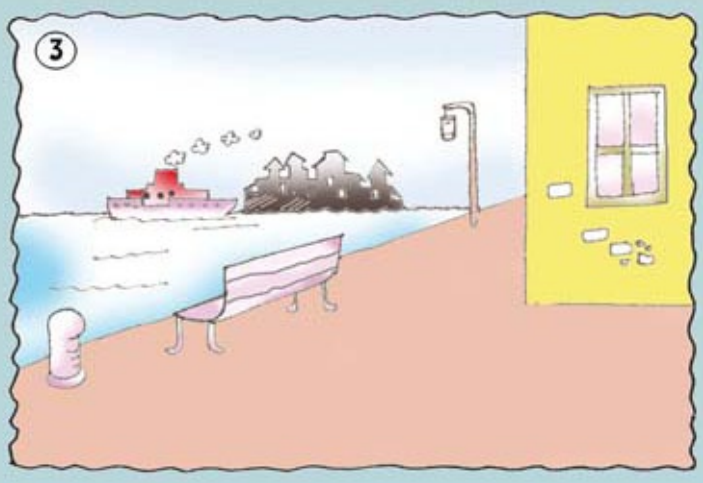

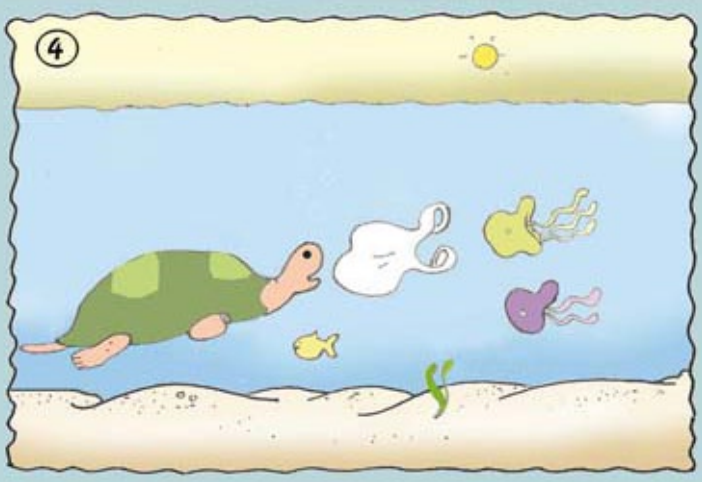

Market alış verişlerinde gereğinden fazla naylon torba kullanmayın. Çöpe atılan torbaların, rüzgârla kanalizasyon kanallarına, oradan da denizlere ulaştığını unutmayın. Özellikle deniz kaplumbağalarının o torbaları, çok sevdiği denizanası zannederek yediğini ve bu nedenle yaşamlarını yitirdiğini aklınızdan hiç çıkarmayın.

Artık denizlerimizi korumak için neler yapmanız gerektiğini öğrendiniz. Burada öğrendiklerinizi arkadaşlarınızla ve büyüklerinizle paylaşın. Denizlerimizi ve deniz canlılarını korumak için çevrenizi bilinçlendirin. Gerekirse, denizlerimizi kirletenleri uyarın.

SIRA DIŞI ambalajlar

Sevgili arkadaşlar, ülkemizde ambalaja verilen önem giderek artıyor. Ürünlerin fark edilmesine yönelik ambalaj tasarımları öne çıkıyor. Ambalaj tasarımcıları da çeşitli yarışmalarla çalışmalarını yoğunlaştırıyor. İşte geçen günlerde İstanbul Ağaç Mamulleri ve Orman Ürünleri İhracatçıları Birliği'nin organize ettiği Karton Ambalaj Tasarım Yarışması da bunlardan biri. Yarışmada Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nden Ayça Dündar birinci oldu. Önce Çocuk olarak kendisiyle mini söyleşi gerçekleştirdik.

AYÇA DÜNDAR | TÜRKİYE

Tasarıma ilginizi nasıl ve ne zaman fark ettiniz?

Ben de herkes gibi meraklı bir çocuktum ve çevremi gözlemlemeyi severdim. Özellikle doğayı ve evimdeki eşyaların ilgimi çekmesinden dolayı çok soru soran bir çocuk olduğumu hatırlıyorum. Çevremdeki atık malzemelerden ya da kullanılmayan ürünlerden kendime göre ürünler tasarlamayı sevdiğim için bu "çöp" diye tanımladığımız nesneler özellikle dikkatimi çekerdi.

Tasarlamak sizin için ne ifade ediyor?

Tasarımlarımın öncelikle işlevsel (kullanılabilir) ve yalın olmasına dikkat ediyorum.

Tasarıma ilgi duyan ve tasarlamak isteyen arkadaşlarımıza iletebileceğiniz tavsiyeleriniz var mı?

Meraklı olmanın yaratıcılığı tetiklediğini düşünüyorum. Sadece çevrelerindeki ürünleri değil; doğayı, insanları, insanların ürünlerle olan ilişkilerini incelemelerini ve sorgulamalarını tavsiye ederim.

Ayça Dündar'ın Karton Ambalaj Yarışması'nda birincilik ödülü alan çalışması, bisküvili çikolata çubukları için tasarladığı bir ambalaj. İçerdikleri ürüne göre kutuların renkleri farklılık gösterirken, pratik kullanımı ve görünümüyle modern bir ambalaj niteliğine sahip.

BEZA PROJECT | POLONYA

Bal ve süt, yaşamın temel sağlık değerlerinden ikisi. Tasarımcı bu ikiliyi öyle güzel buluşturmuş ki. Üstünde sütün ısıtılacağı porselen cezve, cezve sapı olarak kullanılan metal sap ve altta da bal kavanozu. Eh bu tasarım insana sütün içine bal koyup içirtir.

SOON MO KANG | GÜNEY KORE

Elbise askısıyla çay arasında bir ilgi kurabilir misiniz? Kuramadınız mı? Ama tasarımcı tasarlamış ve uygulamış. Poşet çay için kullanımı kolay bir ambalaj elde etmiş. Afiyet olsun.

VERONICA CLAUSS | ABD

Günde iki kez diş fırçalanması gereklidir. Ancak buna genellikle uyulmaz ve bir fırçalama yeterli sayılır. Tasarımcı, sabah ve akşam diş fırçalamaya dikkat çekmek için iki ayrı kutuda diş macunu ambalajı tasarlamış. Belki aklınızda kalır ve gereğini yaparsınız.

Kıyılarımızdaki Deniz Kaplumbağaları

Sini Kaplumbağası ve Yeşil Kaplumbağa

Sevgili arkadaşlar, yazın gelmesiyle birlikte tatil beldelerine akın başladı. O beldeler arasında, türleri tükenmekte olan deniz kaplumbağalarının yaşadığı yerler de var. Bu beldeleri bilirseniz, ona göre daha dikkatli olabilir, arkadaşlarınızı ve büyüklerinizi uyarabilirsiniz. Böylelikle koruma altındaki deniz kaplumbağaları için siz de bir şey yapmış olursunuz. Her canlı gibi onlar da çok değerli... Hele bir de nesilleri tehlike altındaysa...

Deniz kaplumbağası, adı üzerinde denizlerde yaşar. Yumurtalarını geceleyin kumsallarda açtıkları çukurlara gömerler. Bu çukurlara bir defasında 100 yumurta bırakabilirler. Yavrular, yaklaşık iki aylık bir kuluçka döneminden sonra yine geceleyin yumurtadan çıkar ve denize ulaşmaya çalışırlar.

Ülkemizde, nesli tehlike altında olan iki deniz kaplumbağa türü yaşıyor: Sini kaplumbağası (Caretta caretta) ve Yeşil kaplumbağa (Chelonia mydas). WWF Türkiye (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), Türkiye'de 17 deniz kaplumbağası alanı saptamış. Deniz kaplumbağalarının ülkemizde yumurtladığı alanları şöyle sıralayabiliriz: Ekincik, Dalyan, Dalaman, Fethiye, Patara, Kumluca, Tekirova, Çıralı, Belek, Göksu Deltası, Akyatan, Samandağ, Kazanlı, Gazipaşa, Demirtaş, Anamur.

Arkadaşlar bu beldeler, deniz kaplumbağalarının Akdeniz'de sığınabildikleri son alanlar arasında yer alıyor. Bu nedenle yaşam alanlarına saygı göstermek en büyük insanlık görevimiz olmalı...

Özellikleri

- Yaklaşık 95 milyon yıldan beri dünyamızda yaşamaktalar... Ataları, dinozorların yaşadığı devirde deniz ortamına geçmiş dev kara kaplumbağalarıdır.
- Ömürleri 100 ilâ 150 yıldır. Bunun 70 yılını denizlerde geçirir.
- Yumurtalamak için ince kumlu kumsalları seçerler.
- Yumurtadan çıkan yavruların boyu yaklaşık 5 cm'dir.

Denize doğru yaşam savaşımı

Yumurtadan çıkan kaplumbağa yavruları hayatta kalabilmek için tüm çabalarıyla denize yönelirler. Onları çeken, denizin pırıltısıdır. Minicik yavruların denize varması için çevre tamamıyla karanlık olmalıdır. Çevrede sokak lambası, ışık yanan bir ev ya da farları açık bir araba varsa, yavrular o ışığa yönelecek ve sonra da topluca öleceklerdir.

Yavrular neden geceleyin yumurtadan çıkar? Kızgın güneşin kavurucu sıcaklığı onları derhâl kurutup öldüreceği için.

Yavruların hepsi denize ulaşabilir mi? Hayır! Çoğu, yengeçlere ve deniz kuşlarına yem olur. Denize varabilenlerin bir bölümü de balıklara yem olur. Yavrulardan ancak bir-iki tanesi hayatta kalır.

Yumurtaları korumak için

Yuvalama kumsallarında Mayıs'tan Eylül sonuna kadar neler yapılabilir?

Geceleri kumsalda dolaşmayın: Anne deniz kaplumbağaları, ışık ve sesten rahatsız olur, yumurtlamadan denize döner, yumurtalarını da denize bırakırlar. Bu da yumurtalara zarar verir.

Çevrede hiçbir ışık kaynağı olmamalıdır. Yavruların o ışık kaynağına yönelip ölmesini istemeyiz, değil mi?

Kumsaldan başlayarak 1 mil içerisinde hız motoru kullanılmaması gerekir. Büyüklerinizi uyarın. Deniz kaplumbağaları, üreme mevsiminde yüzeye yakın yüzerler ve hava almak için su yüzeyine çıkarlar. Hız teknelerinden kaçamayanlar, kaza geçirerek ölürler.

Kumsala ve denize naylon torba, pet şişe ve çöp atmayın: Bunları en sevdiği yiyecek denizanası sanan deniz kaplumbağaları boğularak ölürler.

Kumsalda kumu kazmayın. Güneş şemsiyesi kullanmayın. Şemsiyenin kazığı, gömülü yumurtalara zarar verir.

Yuva yapan bir deniz kaplumbağası gördüğünüzde sessiz olun, ışık yakmayın, ses çıkarmadan yere uzanın ve sessizce izleyin:

Yavru deniz kaplumbağalarını elinize almayın, denize taşımayın, evinize götürmeyin: Yavrular, kumsalı kendileri geçmelidir ki, o kumsalın özelliklerini algılayabilsin. Zamanı geldiğinde yumurtlamak için aynı kumsala geri dönerler.

Koruma çalışmaları yapan ekiplerin kumsala koyduğu yuva işaretlerini yerinden oynatmayın.

Deniz kaplumbağalarının yanına yaklaşmayın, flaşlı fotoğraf makinası ve kamera kullanmayın.

Tehditler

• Işık kaynakları • Gürültü • Çevre kirliliği • Tehlikeli atıklar • Kaçak yapılar • Ağlara takılarak avlanma • Kumsalları kullanan insanlar

Öncel ve Önder'in

Bisiklet Maceraları 2

Hazırlayan
G. Funda ULUTÜRK

Ağaçların Önemi ve Bisiklete Binmenin Keyfi

Öncel : Yarın okullar tatil oluyor! Düşünsene, koskoca bir yaz bizi bekliyor. Karnelerimizi aldıktan sonra annem kır gezisine gideceğimizi söyledi. Annem seni de bu geziye davet etti.

Önder : Bisikletlerimizi de yanımıza alabilir miyiz?

Öncel : Tabii ki alırız. Hem annem de bisikletini alacak. Hep birlikte bisiklet turu yaparız.

Önder : İyi de, üç bisikleti arabaya nasıl sığdıracağız ki?

Öncel : Annem geçen hafta araçlar için özel olarak tasarlanmış bisiklet taşıyıcısından aldı. Bu taşıyıcı, aynı anda en az üç bisikleti, hiçbir zarar vermeden taşıyabiliyor. Üstelik kullanımı da çok kolay...

Önder : Hımm... İşte bu çok güzel bir haber... Arabamıza fazla bisiklet sığmadığı için babam çoğu zaman kendi bisikletini alamıyor, kır gezilerimizde annemin bisikletine biniyordu. Artık babamın bisikletini de yanımıza alabileceğiz.

Öncel : Gezi için sabırsızlanıyorum. Çok eğlenceli bir gün olacak.

Öncelin annesi, sabah erkenden bir piknik sepeti hazırlar. Tüm hazırlıklar biter ve yola çıkarlar. Çok geçmeden kentin gri beton manzarası, yerini uçsuz bucaksız yeşilliklere ve ağaçlara bırakır.

Önder : Umarım gelmişizdir. Burası çok güzel!

Öncel : Evet geldik. Annemle daha önce de geldik buraya.

Önder : Burası çok güzel bir yermiş. Ağaçlara bak kocaman ve hepsi çok mutlu!

Öncel : Ağaçlar hiç mutlu olur mu Önder?

Önder : Elbette mutlu olur. Kentteki ağaçlara hiç dikkat etmedin mi?

Öncel : N'olmuş onlara?

Önder : Onların renkleri soluk, yaprakları ve dalları sağlıksızdır. Zaten binalardan yer kalmamıştır çoğuna. Güneşi bile göremezler. Arabaların egzos gazları yüzünden sanki nefes alamazlar.

Öncel'in annesi : Önder'ciğim, söylediğin bir yere kadar doğru. Yaprakların soluk olması, ağaçların, kentin tozunu, dumanını yapraklarıyla tutmasıdır. Yol kenarındaki ya da refüjlerdeki ağaçlar, zaten bu amaçla da dikilirler.

Önder : Ne yani, tozu, dumanı tutsun diye mi?

Öncel'in annesi : Hatta gürültüyü emip azaltması için...

Önder : Hmmm.... Bunu hiç bilmiyordum.

Öncel : Bizim sokaktaki dört ağaçtan biri kurumak üzere anne... Yoldan geçen yüksek araçlar dallarına çarpıp, zarar veriyor. Bazı dalları kırık o ağacın, çok üzülüyorum. Bence o ağaçlar mutsuz.

Öncel'in annesi : Bazıları öyle ama kentteki bütün ağaçlar için bu genellemeyi yapamayız çocuklar... Çünkü kent içinde çok gür ve sağlıklı gelişen ağaçlar da var. Çınarlara bakın, akçaağaçlara, at kestanelerine, ıhlamurlara, erguvanlara... Parklarda çok güzel gelişen ağaç ve çalılar var.

Önder : Yine de buradaki ağaçların hâli bir başka Ayça Teyze. Baksanıza hepsi ne kadar canlı, yeşil... Güneşin altında sanki çok mutlular...

Öncel'in annesi : Evet çocuklar, ağaçların da bizim gibi mutlu olması önemlidir. Çünkü canlıların yaşaması için gerekli olan oksijenin büyük bölümünü büyük ağaç toplulukları, yani ormanlar sağlar. Ayrıca kökleriyle toprağı tutarak toprak kaymasını, aşınmayı ve su baskınlarını önleyen de ağaçlardır.

Öncel : Ağaçların meyvesinden insanlar ve hayvanlar yararlanır. Ayrıca kabuğundan ve gövdesinden günlük yaşamda kullandığımız birçok şey yapılır. Düşünsene Önder, ağaçlar olmasaydı kâğıt olmazdı. Kâğıtlar olmasaydı kitaplarımız olmazdı.

Önder : Çok doğru söylüyorsun Öncel. Bu kadar önemli görevleri olan ağaçlara, insanlar gereken önemi vermiyor. Yol, baraj yapmak ya da binalar inşa etmek için ağaçlar kesiliyor. Bir ağacın büyümesi yıllarca sürüyor oysa...

Öncel : Haydi o zaman bisiklete binme zamanı... Şu güzel toprak yoldan aşağıdaki göle gidelim.

Önder : Ama güneş tam tepemizde...

Öncel : Bu sıcakta kask takmak istemiyorum.

Önder : Kask, kafamızı güneşten korumak için değildir. Daha önce de bu konuyu konuştuk ya... Kask, başımızı herhangi bir kaza durumunda korumak içindir.

Öncel'in annesi : Merak etmeyin çocuklar, öğlen saatlerinde bile burada bisiklete binebiliriz. Toprak yol boyunca ağaçların gölgesi başınıza güneş geçmesini önleyecektir.

Önder : Ama yine de güneşin en yoğun olduğu saatlerde bisiklete binmemek gerekir.

Öncel'in annesi : Çok doğru... Aferin Önder. Eğer kentin içinde olsaydık, elbette ki bu sıcak havada bisiklete binmenize izin vermeyecektim.

Öncel : Önder yine gülümsüyorsun. Aklına ne geldi?

Önder : İşte ağaçların bir yararı daha... Başımıza güneş geçmeden bisikletlerimize binmemizi sağlar. Ağaçların yararlarını söyler misiniz diye sorsalar, aklına gelir miydi?

Bu Yaz Ne Yapalım?

Sevgili arkadaşlar, önünüzde uzun bir yaz tatili var. Dinleneceksiniz, eğleneceksiniz, gezeceksiniz, bol bol okuyacaksınız ve ilgi alanınıza göre aktivitelerde bulunacaksınız. Biz sizler için sevebileceğinizi düşündüğümüz birkaç etkinlik seçtik. Siz de kentinizdeki atölyeleri araştırabilirsiniz.

Karikatür Atölyesi'ne gidelim

Siz de düşüncelerinizi, gözlemlerinizi komik, şaşırtıcı, düşündürücü bir şekilde çiziyorsanız ve bu yolla başkalarına iletmeyi seviyorsanız, bu yaz bir karikatür atölyesine gidebilirsiniz. Karikatürist abla ve ağabeylerinizden, karikatür çizme teknikleri ile ilgili bilgiler alabilirsiniz.

Ali Berke Özdemir (13 yaşında)
Nilüfer Gençlik Merkezi Karikatür Atölyesi (Bursa)

Aybark Çulha (14 yaşında)
Nilüfer Gençlik Merkezi Karikatür Atölyesi (Bursa)
Yaratıcı Çocuklar Derneği 5. Karikatür Yarışması İlköğretim 2. Kategori Mansiyon Ödülü (İletişim konulu)

Zeynep Naz Çekirdekçi
Başarılı ve verimli bir gelecek için sağlığı tehdit etmeyen araç gereçler kullanmak gerektiğini vurgulayan "Eğitimde Sağlığa Zararlı Ürünler İstemiyoruz" konulu Ulusal 7-17 Karikatür Yarışması birincisi
Nezih Danyal Karikatür Vakfı (Ankara)

Dans Atölyesine Gidelim

Müzik duyduğunda içi kıpır kıpır olmayanınız var mıdır? Dans etmek hem ruhumuza hem de vücudumuza çok iyi gelir. Düzenli dans ederseniz, dansı spora dönüştürmüş olursunuz. Dans etmek, vücudunuzun daha esnek, çevik, sağlam ve sağlıklı bir yapıya kavuşmasını sağlar. Birlikte dans ettiğiniz arkadaşlarınızla neşeli dakikalar geçirir, eğlenirsiniz. Evinizde dans edebileceğiniz gibi bu yaz bir dans atölyesine giderek dans eğitimi alabilirsiniz. Hangi dansları öğrenmek isterdiniz? Hip hop, break dans, Latin dansları, rock'n roll... Hangisi?

Fotoğraf Atölyesine Gidelim

Fotoğraf çekmeyi bir sanata dönüştürmek için önce tekniğini öğrenmeniz gerekir. Sanat demişken... Yedi sanat dalı hangileridir, biliyor musunuz? Önce araştırın, sonra da 48. sayfaya bakın. Arkadaşlar, bu yaz bir fotoğraf atölyesine gidecek olursanız, öncelikle bu sanatı tanıyacaksınız. Herkes kendini bir yolla ifade eder; belki siz de gözlemlerinizi fotoğraf yoluyla ifade edeceksiniz. Atölyede, fotoğraf tekniklerini ve belirlediğiniz bir konu, tema üzerinden çevrenizi fotoğraflamayı öğreneceksiniz. Yalnızca fotoğraf çekmeyi öğrenmekle kalmayacak, arkadaşlarınızla birlikte düşünme, tartışma, tasarlama, kararlaştırma ve uygulama aşamalarını hep birlikte yaşayacaksınız. Belki su içmekte olan bir kuşun, güneşlenen bir kedinin, yemyeşil ağaçların fotoğrafını çekeceksiniz. Belki de çevrenizdeki kötü görüntüleri, fotoğraflayarak anlatacaksınız. Yere atılan çöpler, kaldırıma park eden arabalar, atık kumbarası yerine çöpe atılmış pet şişeler, cam kavanozlar...

Etiket Okuma
Oyuncak

Oyun ve oyuncak, insanın özellikle bebeklik ve çocukluk çağlarının vazgeçilmez unsurlarıdır. Ancak, oyuncaklar belli yaşlarla sınırlandırılamayacak kadar da etkili araçlardır. Oyuncak almak, oyuncak hediye etmek o kadar da kolay bir alış veriş türü değildir. Bu sayfada sizlere, oyuncak alırken nelere dikkat edilmesi gerektiğini anlatacağız.

Öncelikle bilmemiz gerekir ki, oyuncak üreticileri belli kuralları uygulamak ve bunları etiketlerinde belirtmek zorundadır. Bize düşen de bu etiket ve uyarıları okumaktır.

Oyuncak sektörü gelişmiş ülkelerde, oyuncakların hangi standartlarda olacağı yasal olarak belirlenmiştir. Oyuncak üreten şirketler, çocuk gelişimi uzmanlarından destek alıp ürettikleri oyuncakların laboratuvar ortamında çocuklar ve bebekler tarafından "test edilmesini" sağlarlar.

- Oyuncak alırken kutu ve etiketteki yaş bilgileri mutlaka okunmalıdır.
- 3 yaşından küçük çocuklar için tehlikeli olan oyuncaklar özel bir uyarı işareti taşırlar. Uyarı metni mutlaka okunmalıdır.
- İyi malzemeden yapılmış ve kaliteli oyuncaklar alınmalıdır.
- İnce, çabuk kırılır plastikten yapılmış oyuncaklar alınmamalıdır. Üç yaşından küçük çocukların oyuncakları çok sert maddeden yapılmış olmalıdır.
- Alınacak oyuncağın sağlam ve kolay temizlenebilir olmasına dikkat edilmelidir.

- Oyuncağı üreten firmanın güvenilirliğinin yanı sıra, üzerinde güvenlik açıklamaları ve CE işareti bulunan oyuncaklar tercih edilmelidir [CE: Avrupa Birliği sınırları içinde üretilip satışa sunulan ürünlerin sağlık ve güvenlik ile tüketicinin ve çevrenin korunması gerekliliklerine uygunluğunu gösteren işaret. Conformité Européenne (Konfirme Öropyen), sözcüklerinin baş harfleri.].
- Anne ve babaların oyuncakların kullanma talimatlarını okumaları çok önemlidir. Bu nedenle kullanma talimatı Türkçe olan oyuncaklar tercih edilmelidir.
- Oyuncakların çocuklara zarar vermeyen, sivri ve keskin olmayan yuvarlak parçalardan oluşmasına özen gösterilmelidir.
- Pilli oyuncaklarda pilin koyulduğu yerin vidalı ve emniyetli olmasına dikkat edilmelidir.
- Ses çıkaran oyuncaklar uzun süre kullanıldığında veya kulağa yakın tutulduğunda çocuklarda duyma kaybına neden olabilir. Ses çıkaran oyuncakların çocuklardan uzak tutulmasına dikkat edilmelidir.
- Oyuncak mağazaları dışındaki yerlerden satın alınacak oyuncaklarda dikkatli olunmalı, etiket bilgilerinde oyuncağın üreticisinin adının ya da markasının bulunup bulunmadığı kontrol edilmelidir.

Para

Devletçe bastırılan, üzerinde değeri yazılı kâğıt veya metalden ödeme aracıdır.

Gider

Bir iş için harcanan paranın bütünüdür.

Gelir

Bir kişinin veya ekonomik birimin belli bir süre içinde kazandığı ücret, aylık, kira vb. paradır.

Kişi Başına Gelir

Bir ülkede yaratılan mal ve hizmetlerin parasal değerlerinin toplamının o ülkede yaşayan insanların sayısına bölümüdür.

Tasarruf

Bir kişinin veya ekonomik birimin belli bir süre içinde kazandığı geliri harcamadığı kısmıdır.

Hayatı Masal Feridun Oral

Her çocuk masal sever. Düşünsenize, masal dinlemeden büyüyen çocuk var mıdır? Yoktur, değil mi? Feridun Oral, hem masal yazmayı, hem de onları resimlemeyi çok seviyor. Bize de o güzel masal kitaplarını okumak kalıyor. Feridun Oral'la masallar üzerine konuştuk.

Hem masal yazıyorsunuz, hem de resimliyorsunuz. Masalları çok sevdiğiniz anlaşılıyor. Çocukken çok masal dinler miydiniz?

Çocukken anneannem bana çok masal anlatırdı. Onun anlattığı masalları dinlemekten çok keyif alırdım.

Bugün masal yazıp resimlemenize, çocukken dinlediğiniz masalların sizce nasıl bir etkisi oldu?

Soğuk kış gecelerinde dinlediğim masalların hiçbiri aklımda kalmasa da; uzun, karlı kış gecelerinde sobanın üstünde kestaneler kızarırken, anneannemin kucağında oturur ve dışarıda yağan karı seyrederdim. Nasırlı elleriyle saçlarımı okşarken anlattığı masalları can kulağıyla dinlerken, pencereye konan kar tanelerine bakar ve hayal kurardım. Belki bu nedenledir ki; kış mevsiminde geçen hikâyeler yazmayı ve resimlemeyi çok seviyorum. Kış gecelerinde dinlediğim masalların bende böyle bir etkisi olduğunu düşünüyorum.

"Kirpi ile Kestane"

Her çocuk masal dinler ve okur. Masallar neden vardır?

Masalların çocukların gelişiminde en büyük faktörlerden biri olduğunu düşünüyorum. Çünkü gerçek dünyayla iletişimi masallar aracılığıyla kuruyorlar.

Bir çocuk için ana sütü ne kadar gerekli ve önemliyse, çocuğun ruhsal ve bedensel sağlığı için masal dinlemesi ve okuması o kadar gereklidir.

Çocukken en sevdiğiniz masal kahramanı kimdi?

Çocukken takıntılı olduğum bir masal kahramanım olmadı. Doğa temalı masallardaki bütün kahramanları hep sevmişimdir.

Resim, insanın hangi duyularına göredir? Resminizde, örneğin ormanda gezinen bir kirpi; bize ormanın seslerini ve kokusunu da taşıyabilir mi?

Resim, insanın bütün duygularına hitap eder. Benim resimlerimde duyguyu hissedebilirsiniz. Tavşan yine tavşandır ama ona dikkatli baktığınızda, bir insanı görebilirsiniz. Karlı bir resimde soğuğu, havadaki kar kokusunu ve oksijeni hissedebilirsiniz. Duygu vermenin çok önemli olduğunu düşünüyorum ve bu nedenle benim kitaplarımda duygu unsuru ön plana çıkıyor. Bunu önemsiyorum.

Feridun Oral'ın yazıp resimlediği masallardan bazıları

Pirinç Lapası ve Küçük Ejderha
Kirpi ile Kestane
Kırmızı Elma
Böğürtlen Cini ve Sarı Gaga
Baloncu Dede ve Üç Küçük Yaramaz
Benekli Faremi Gördünüz mü?
Maymun Kral
Küçük Fare Bidi

Önce Sağlıklı Beslenme

Haftanın Üç Günü Balık Yiyelim

Sevgili arkadaşlar, bazılarınız balığı çok seviyor, bazılarınız ise ağzına bile koymuyor değil mi? Oysa balık, özellikle büyüme ve gelişme çağındaki çocuklar için çok önemlidir. Haftanın üç günü balık yememiz gerekiyor. Kimler balık sevmiyor, ellerini kaldırsın? Peki, kimler seviyor? O zaman balık yiyenle yemeyen arasında farkı görelim. Hadi bakalım...

Balık Yiyen Çocuk

- Sağlıklı bir bedensel ve zihinsel gelişim gösterir.
- Sağlıklı bir diş yapısına ve diş etlerine sahiptir.
- Saç telleri güçlü ve dayanıklıdır.
- Ten rengi sağlıklıdır.
- Balığın içerdiği fosfor ve sülfür nedeniyle yaraları daha çabuk iyileşir.
- Vücudu hastalıklara karşı daha dirençlidir.
- Eklemleri güçlüdür.
- Gözleri sağlıklıdır.
- Sağlıklı bir gelişim gösterecekleri için büyüdüklerinde özellikle kalp ve damar hastalıklarına yakalanma riskleri, balık yemeyen arkadaşlarına göre daha düşüktür.
- Balık etinin içindeki Omega 3 yağ asidi nedeniyle, özellikle matematik zekâları gelişir. Ayrıca, bu Omega 3 yağ asidi, okuma, yazma ve konuşma becerilerini geliştirir.

Haydi balık salatası yapmaya!

Şimdi balığı seven, sevmeyen herkes, bu tarifle birlikte mutfağa girsin ve güzel bir balık salatası hazırlasın.

Malzemeler

- 1 adet mevsim balığı (Yaz ayları için çipura, alabalık, somon olabilir) ya da konserve ton balığı
- 8-10 yaprak marul
- Bir tutam kekik
- Limon

Eğer salatanızı mevsim balıklarından biriyle yapacaksanız, balığı öncelikle anne ya da babanızdan sizin için pişirmesini isteyin. Yağda kızartmak sağlıklı olmadığından, balığınız fırında pişirilmelidir. Balığınız piştikten sonra anneniz balığı bir tabağa alsın, gerisini size bıraksın. Şimdi ne yapacaksınız? Öncelikle iyice yıkanmış marulları elinizde minik minik koparıp, bir tabağa koyun. Marulu neden çok iyi yıkamamız gerekiyor, biliyor musunuz? Peki, neden marulu bıçakla kesin demedik de elinizle koparın, dedik? Bir düşünün, sonra da sayfa 48'deki yanıtlarına bakın.

Bir başka tabağın içinde, fırından çıkmış balığınızın kılçıklarını ayıklayın. Minik minik parçalara bölün. Parçalara böldüğünüz balığı, marulların üzerine serpiştirin. Üzerine bir tutam kekik serpin. Biraz da limon sıkın. Balık ve kırmızı etteki demirin vücudumuza daha yararlı olması için C vitamini ile birlikte yememizde yarar vardır. İşte limon da bu işe yarayacaktır. Hepsini güzelce karıştırın ve afiyetle yiyin. Hem çok lezzetli hem de sağlığınıza çok yararlı bir salata yaptınız. Ellerinize sağlık.

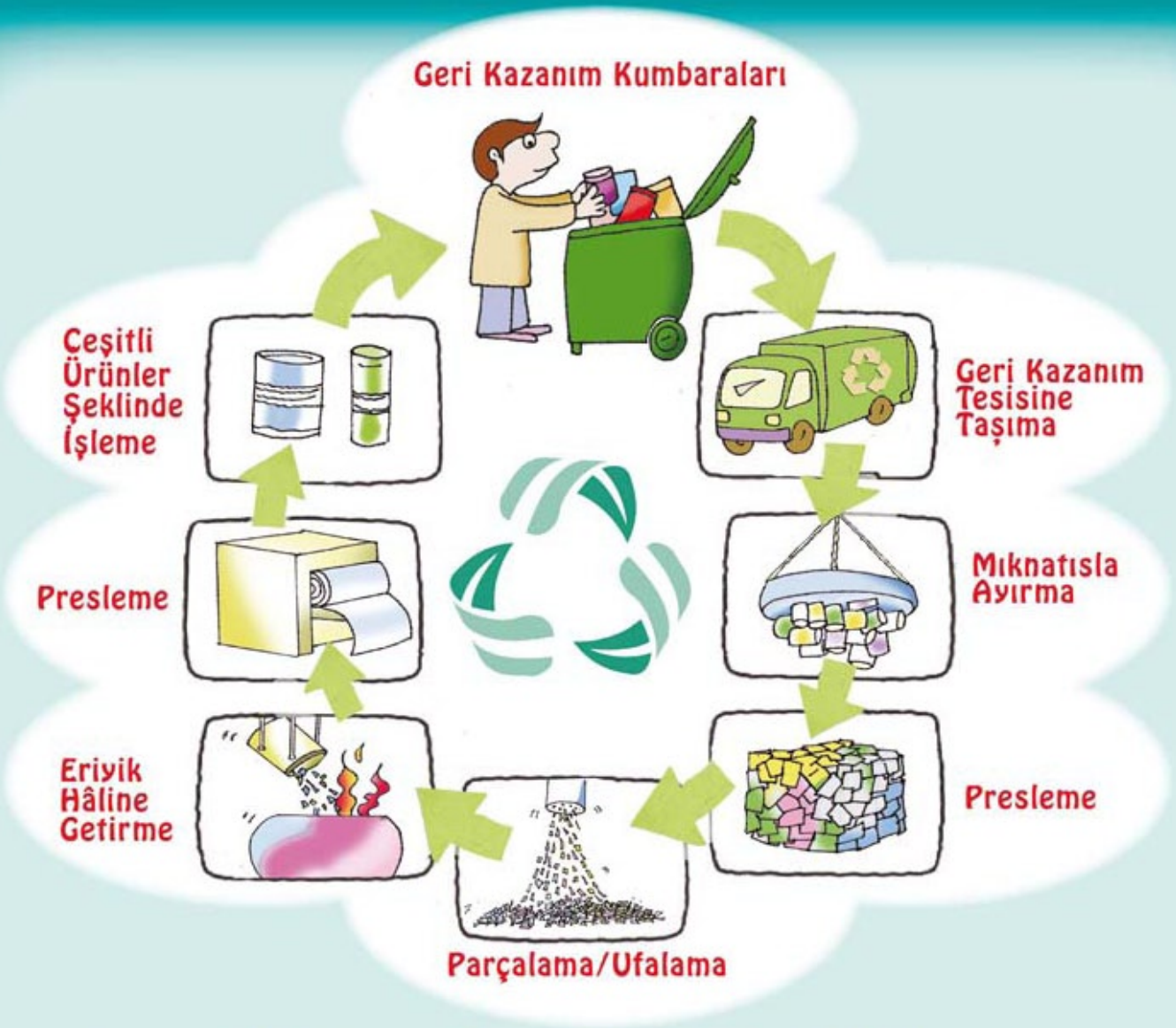

Metal Ambalaj Atıklarının Geri Dönüştürülmesi

Metal atıklar

- Alüminyum içecek kutuları
- Alüminyum folyo
- Konserve kutuları
- Mutfak gereçleri (çatal, bıçak, çaydanlık, tencere...)

Sevgili arkadaşlar,

Artık işimize yaramayan ambalajları çöpe atmak yerine, evimizde ve okulumuzda ayrıştırdığımızda, o atıklar yeniden üretime girebiliyor. Yani atık kumbaralarına attığımız kâğıt, plastik, metal ve cam ambalajlar, yeniden kâğıda, plastiğe, metale ve cama dönüşüyor. Bu sayımızda metal ambalajların geri dönüşüm öyküsünü okuyacaksınız. Göreceksiniz ki, kullanılmış metal ambalajlar, çöp değil, değerli bir malzemedir. Bu nedenle de geri dönüştürülmeleri çok önemlidir.

Meyve suyunuzu içtikten sonra, metal kutusunun içini suyla çalkalayıp temizlediniz. Ardından da bir büyüğünüzün yardımıyla ezdiniz ve evinizdeki atık kutusuna attınız. Metal ambalajı ezmeden kutuya atarsanız çok yer tutar. Kutunuz dolduğunda, diğer atıklarla birlikte, sokağınızdaki ya da mahallenizdeki atık kumbarasına götürdünüz.

Yalnızca tek bir metal içecek kutusunun geri dönüşümünden elde edilen enerji ile 100 wattlık bir ampulü 20 saat çalıştırabiliyoruz.

Alüminyum atıklar geri kazanıldığında, enerji tüketimi %95 hava kirliliği %90 su kirliliği %97 oranında azalır.

Atık kumbaralarındaki metal ambalaj atıkları, önce geri dönüşüm tesislerine götürülür. Oradaki ilk işlem, metal ambalajları, metal olmayan şeylerden ayırmaktır. Bunun için dev mıknatıslar kullanılır. Metaller, mıknatıs tarafından çekilir; böylece kapak gibi metal olmayan yabancı cisimler geride kalır.

Ardından metal ambalaj atıkları, hacimlerinin küçülebilmesi için özel bir makinayla sıkıştırılır. Böylelikle daha kolay taşınabilir ve daha az yer kaplarlar.

Sıkıştırılan metal ambalajlar, parçalanır ve öğütülür. Öğütülen parçacıklar, yüksek sıcaklıktaki fırınlarda eriyik hâle getirilir ve sıcak hâldeyken, metal blok elde etmek için kalıplara dökülür.

Elde edilen metal bloklar sıkıştırılarak istenilen kalınlığa getirilir.

Atık metal ambalajımız, yeni metal ambalaj üretimi için hazırdır. Metale biçim verilir ve işlenir.

Biçimlendirilen metal ambalajlar, dolum tesislerinde doldurulur ve market raflarındaki yerini alır.

Atık metal ambalajların geri dönüşümünden yalnızca ambalaj değil; bisiklet, araba parçası, çöp kutuları ve daha pek çok malzeme üretilir.

Bir kilogram alüminyum kutu geri kazanıldığında, 8 kg boksit madeni, 4 kg kimyasal madde, 14 kW/sa elektrik enerjisi kullanımı korunmuş olur.

Metal, yeryüzünü oluşturan çeşitli minerallerin saflaştırılması ile elde edilir. Evlerimizde metali hem ambalaj malzemesi olarak, hem de örneğin mutfak gereci olarak iki türde görebiliriz: Alüminyum ve çelik. İçecek kutuları, konserve kutuları, yemeklik yağ tenekeleri **alüminyum** ambalajlardır. Çatal, bıçak, kaşık, tencere, çaydanlık gibi mutfak gereçleri de **çelikten** yapılır.

Kullanılmış çelikten çelik üretildiğinde, su kirliliği ve hava kirliliği 1/4 oranında, su tüketimi %40 azalır.

10 adet alüminyum içecek kutusu geri kazanıldığında, 100 kW/sa bir ampulün 35 saatte veya bir televizyonun 30 saatte harcadığı elektrik enerjisi korunmuş olur.

Gölgeyiz Gerçeği Söyleriz

Bitmiş Pilin İşi Bitmez

Hacivat - Günaydın Beberuhi. Sabah sabah aceleyle nereye böyle?

Beberuhi - Radyomun pili bitti. Pil almaya gidiyorum. Meşgul etme beni.

Hacivat - O elindeki nedir?

Beberuhi - İşe yaramaz, bitmiş piller. Çöpe atacağım.

Hacivat - Aman Beberuhi. Sen ne yaptığının farkında mısın?

Beberuhi - Gayet farkındayım. Radyoma pil alıp, işi biten pilleri de çöpe atacağım. Ne var bunda bu kadar şaşılacak? Hep yaparım bunu.

Hacivat - Demek hep yaparsın. O hâlde dünyamıza, doğamıza nasıl bir zarar verdiğinin farkında değilsin.

Beberuhi - Ne zararıymış bu! Neler söylersin Hacivat? Uykunu mu alamadın? Tersinden mi kalktın?

Hacivat - Yav Beberuhi. Piller çöpe atılır mı hiç?

Beberuhi - Ya n'apılır Hacivat? Deli deli konuşuyorsun! Bırak da gideyim yoluma. En sevdiğim program başlayacak. Bir an önce pil almam gerek.

Hacivat - Şimdi beni iyi dinle Beberuhi. Anlatacaklarım, programı kaçırmandan daha önemli. Söz konusu olan dünyamızın geleceği... Yani bizim geleceğimiz...

Beberuhi - Eh bir an önce anlat da gideyim o zaman...

Hacivat - Ömrünü tamamlamış atık pilleri çöpe

attığında, içerdikleri kimyasal maddeler toprağa, akarsulara, denizlere karışıyor. Yani çevreyi kirletiyor.

Beberuhi - Canım, kirlenen yerleri süpürürüz, yıkarız geçer.

Hacivat - Öyle olmaz işte Beberuhi. Atık pillerdeki kimyasal maddeler çöp depolama alanlarında yeraltı sularına ve toprağa karışıyor. O vakit artık yapabileceğimiz bir şey yok. Çünkü kirlilik öyle gözle görülür bir şey değil. 5 yıl, 10 yıl, 15 yıl sonra ortaya çıkıyor. Öyle temizleyince de geçmiyor. Canlıları öldürüyor. Bitkileri, hayvanları, insanları...

Beberuhi - Deme yahu...

Hacivat - Dedim gitti. Bak şimdi... Atık pillerin zehri toprağa karışınca ağaçlara, yediğimiz bitkilere zarar veriyor. Akarsulara, denizlere karışıp balıkları zehirliyor. İçtiğimiz suya karışıyor.

Beberuhi - Yapma yahu?

Hacivat - Zehirlenmiş balığı ya da sebzeyi yersen, n'olur, sen de zehirlenirsin. Bir kalem pil, 4 metrekare toprağı kirletiyormuş Beberuhi. 800 bin litre suyu da kullanılmaz hâle getiriyormuş. Zehirlenmiş su ile sulanan bitki, seni de zehirlemez mi? O suyu içtiğini düşün.

Beberuhi - E n'apacağım bu pilleri peki? Koynumda mı saklayacağım?

Hacivat - Nasıl ki camı, metali, kâğıdı, plastiği çöpe değil, geri dönüşüm kutularına atıyoruz, pilleri de ayrı bir kutuda biriktireceksin.

Beberuhi - Biriktirdim. Sonra?

Hacivat - Sonra onları süpermarketlerde, okullarda, muhtarlıklarda, belediyelerin belirlediği toplama merkezlerinde bulunan atık pil kutularına atacaksın.

Beberuhi - Ben şimdiye kadar hep çöpe attım. Doğaya büyük zarar verdim öyleyse...

Hacivat - Zararın neresinden dönülse kârdır Beberuhi.

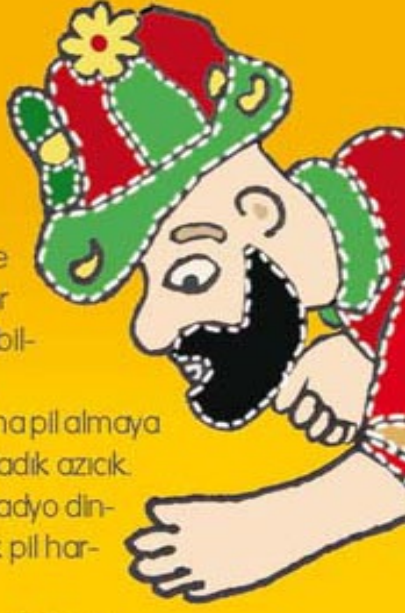

Perde gerisinden Karagöz'ün sesi duyulur.

Karagöz - Car car car yine bet sesin geliyor Hacivat. Susmak bilmedin maşallah.

Hacivat - Beberuhi radyosuna pil almaya gidiyormuş da lafladık azıcık.

Beberuhi - Yahu ben sürekli radyo dinlerim. O kadar çok pil harcıyorum ki...

Hacivat - Onun da kolayı var Beberuhi. Tek kullanımlık değil, çok kullanımlık pillerden al. Şarj edilebilir pilleri, tekrar tekrar kullanabilirsin. Böylece hem pil tüketimini azaltırsın, hem de paran cebinde kalır.

Karagöz - (Balkondan seslenir) Hacıcavcav, senle konuştuğumuzdan beri biz de pillerimizi topluyoruz. Ateşe atmıyoruz, gömmüyoruz, su kaynaklarına, kanalizasyona atmıyoruz. Bizim çocuk okulundaki pil atık kutusuna götürüp atıyor.

Hacivat - Bravo size Karagözüm.

Beberuhi - Peki Hacivat, toplanan onca pil ne yapılıyor?

Hacivat - Önce tek kullanımlık ve çok kullanımlık piller ayrıştırılıyor. Çok kullanımlık piller, geri dönüşüm için yurt dışına gönderiliyor. Tek kullanımlık piller de özel olarak yapılmış, hava ve su geçirmeyen depolama alanlarına gömülüyor.

Beberuhi - Amanın. Dünyanın pili nasıl sığıyor o depolara?

Hacivat - Doğru dersin Beberuhi. Ne çok yerde pil kullanıyoruz, bir düşünsene... Saatte, kamerada, hesap makinasında, efendime söyleyeyim kablosuz telefonda, oyuncaklarda... Herkes çok kullanımlık pil kullansa, piller geri dönüştürülür, o kocaman depoları da yapmaya gerek kalmaz. Ekonomi için de ne büyük kazanç olur.

Beberuhi - Karagöz, şu pilleri senin çocuğun okuluna götüreyim ben de... Varsa ver, gitmişken seninkileri de pil atık kutusuna atayım.

Önce Çocuk ilkbahar sayısından devam...

KIZILDERİLİ REİS'İN

Arkadaşlar,
Duwarwish Kızılderilileri'nin Reisi Seattle'nin, 1853-1857 yılları arasında ABD Başkanı olan Franklin Pierce'e yazdığı mektubun üçüncü bölümünü yayımlıyoruz. Hatırlayacağınız gibi ABD Başkanı, kızılderililerden topraklarını satın almak istiyor. Doğayı ve tabii ki topraklarını kutsal sayan Kızılderililer de bu isteğe uzun bir mektupla yanıt veriyor.

Topraklarımızı satma konusunda daha düşüneceğiz.

Eğer buna karar verirsek bir şartımız olacak:

Beyaz adam, topraklarımızdaki hayvanlara, kardeşleri gibi davranmalıdır.

Ben bir vahşiyim ve başka türlüsünü anlayamam.

Demir at (lokomotif), öldürüp çürümeye bıraktığınız binlerce buffalodan nasıl daha kıymetli olabilir?

Hayvanlar insanları bıraksa,

İnsanlar, ruhlarının yalnızlığından ölmez mi?

Hayvanların başına gelen, insanların da başına gelecektir.

Toprağın başına gelen, oğullarının da başına gelecektir.

Toprak bizim anamızdır.

İnsanlar toprağa tükürürlerse, kendi yüzlerine tükürmüş olurlar.

Toprak insana değil, insan toprağa aittir.

İnsan, hayat dokusunun içinde bir liftir yalnızca...

Beyaz adam neyi satın almak istiyor?

Gökyüzü ve toprakların sıcaklığını mı?

MEKTUBU -3-

Koşan antilopların çabukluğunu mu?

Biz size bunları nasıl satabiliriz?

Ve siz nasıl satın alabilirsiniz?

Bir kâğıt parçasını imzalayıp verdiğimiz için her şeyi yapabileceğini mi zanneder beyaz adam?

Havanın taze kokusuna, suyun pırıltısına sahip değilsek, bunu nasıl satabiliriz size?

Son buffalo da öldüğünde onları yeniden geriye satın alabilir misiniz?

Beyaz adam, geçici bir iktidardadır ve o, kendisini bütün dünyanın kendisine ait olduğu tanrı sanmaktadır.

Bir insan, annesine sahip olabilir mi?

Günlerimizin kalan kısmını nerede geçireceğimiz önemli değil.

Çocuklarımız, babalarını gururları kırılmış ve yenilmiş gördüler.

Savaşçılarımız utandırıldılar. Yenilgiden sonra günlerini miskince geçirdiler, vücutlarını tatlı yemekler ve kuvvetli içkilerle zehirlediler.

Birkaç kış ömrümüzün kaldığı bu topraklarda, yakında matemimizi tutacak bir tek kişi bile kalmayacak.

Ama niye ağlayayım? İnsanlar, denizdeki dalgalar gibi gelip geçerler.

Biz gidiyoruz ama beyaz adamın da bir gün keşfedeceği şeyi şimdiden biliyoruz.

Bizim Tanrı'mız da aynı Tanrı'dır.

Sizler belki bizim topraklarımıza sahip olduğunuzu düşündüğünüz gibi, O'na da sahip olacağınızı düşünüyorsunuz, fakat buna gücünüz yetmeyecek.

O, insanların tanrısıdır; kızılderililerin de, beyazların da...

Bu topraklar, O'nun için kıymetlidir. Onları yaralamak, onların yaratıcısını hor görmek demektir.

Beyazlar da bir gün bu topraklardan, bu dünyadan gidecektir. Belki de bütün ırklardan daha çabuk...

Yataklarınızı zehirleyeme devam edin!

Ve bir gece kendi çöplerinizin içinde boğulacaksınız!...

Buffalo

Devam edecek...

SANATLIK

Aaron Kramer | ABD

Alüminyum kutular balığa, plastik meşrubat bardakları çiçeğe dönüşüyor. Bundan böyle içtiklerinizi yudumlarken anımsarsınız.

Blu Reco | İngiltere

Dergiler hazırlanır, basılır ve okunur. Sonra... Atık bilinci olanlar geri dönüşüm için biriktirir. Bu örnekler ise renkli dergi sayfalarının nelere dönüşebileceğini gösteriyor.

David Edgar | ABD

Plastik malzemeler ve özellikle plastik şişeler heykele dönüşüyor; lamba olup aydınlatıyor.

Leo Sewell | ABD

Sanatçı, özellikle atık mücevher, kutu ve parlak malzemelerden heykel yapıyor.

Bilmece

1
Beş kardeş var çalışkan.
Her bir işe alışkan.
Bıkmazlar usanmazlar
Beraber çalışmaktan
P_R_ _K_AR

İpucu:
Her biri ayrı boydadır.

2
Tavan üstünde
takır tukur
Sanırsın halı dokur
_A_E

İpucu:
Memeli bir kemirgendir.

3
Ne ağzı var, ne dili
Konuşur insan gibi
M_KT_ _

İpucu:
Postaneden gönderilir.

4
Sarıdır ayva gibi.
Suludur elma gibi.
_İM_N

İpucu:
Yazın iyi bir serinleticidir.

5
Cankurtaran halkası,
Susamdandır markası
Kimseye karşı yoktur
Gösterişi, cakası.
S_M_ _

İpucu:
Peynirle çok iyi gider.

6
Bu kuru kafa
Attım rafa
Yemesi tatlı
Maymun suratlı
H_N_İ_ _A_
C_V_Zİ

İpucu:
Ağacı 90-100 yıl yaşar.
Suyu içilir. Çok yararlıdır.

Bilmeceler, İlhan Başgöz'ün "Türk Bilmeceleri" adlı kitabından alınmıştır.

Nesrin Abla

Minyatür Ağaç Yetiştirme Sanatı BONSAI

Çocuklar, yaz sayımızda sizlere Japonların yarattığı minyatür ağaç yetiştirme sanatını anlatacağım. Bana yine arkadaşlarınız eşlik edecek ve hep birlikte bu sanatın ilk adımını atacağız. İlk adımı diyorum çünkü BONSAI, çok ama çok uzun yıllar üzerinde çalışılması, özen ve sabır gösterilmesi gereken bir uğraştır. Minyatür ağaçlarımızın gelişimini her yıl dergimizde ele alacağız. Siz de isterseniz, kendi Bonsai'lerinizin gelişmesi ve büyümesini bizlerle paylaşabilirsiniz. Başarılı olamazsanız, üzülmeyin ve tekrar deneyin olur mu? Hani dedim ya sabır gerekiyor diye... Evet, başlayalım mı!!!

Çocuklar, bonsai yaptığımız zaman, kocaman bir ağavcın minyatürünü evimizde, çalışma masamızın üzerinde görebileceğiz. Onun çiçek açmasını, meyve vermesini zevkle izleyeceğiz. Düşünsenize, bahçedeki bir elma ağacının minyatür hâlini evinizin içinde görmek, ne büyük bir zevk!

Arkadaşlarımızın Bonsai'yi daha iyi anlayabilmeleri için önce internet kütüphanesine başvurup biraz araştırma yaptık beraber...

Bonsai için gerekli olanlar: **1. yıl için**
(Sonraki yıllarda neler gerektiğini, zamanı gelince birlikte vereceğiz)

- Park ve bahçelerde büyük ağaçların altında çıkan minik fidanlar
- 10-15 cm çapında toprakla dolu bir saksı

Bizler, bahçemizde bulunan İncir ağacının fidanlarını aldık. Bunlara bebek incirler de diyebiliriz. Fidan sökme işini isterseniz biz büyüklere bırakın veya çok ama çok dikkatli olun ki kökleri zarar görmesin. Bahar aylarında park ve bahçelerde fidan bulmanız çok kolay olacaktır. Nisan ve Mayıs ayları çok uygun zamanlardır.

Bu arada Ayser, Cem ve Tolga saksıları hazırlamaya başladılar bile. Hemen fidanlarımızı dikip bolca suluyoruz ve saksılarımızı uygun bir yere kaldırıyoruz.

Biz saksılarımızı, bahçemizde çok fazla güneş almayan bir rafın üzerine koyduk. Suyunu sürekli kontrol ediyoruz ve toprakları kuruysa suluyoruz.

Bonsai Kamelya

Bundan sonra?

Bundan sonra ne olacak peki? Bebek ağacımıza bu küçük saksıda özenle bakmaya ve sulamaya uzun bir süre devam edeceğiz; biz şimdilik 1 yıl dedik. 1 yıl sonunda, eğer yanlarda başka dallar çıkmış olursa, bu dalları çok dikkatli bir biçimde kesmeye başlayacağız. Bu işleme BUDAMA diyoruz. İsterseniz bu konuyu 1 yıl sonra uygulamalı olarak yapalım, olur mu? Şimdilik sizin ve bizim görevimiz, minik saksılardaki bebek ağaçlara çok iyi bakmak.

Bu çizimde ileride yapacağımız işler var ama acele etmek yok. Çünkü BONSAI için sabır ve özen şarttır.

Bonsai Akçaağaç

Nesrin Spira, Ziraat Mühendisi ve Peyzaj Mimarı
Fotoğraflar: Emre Kipmen

OKU
DÜŞÜN
DİNLE
SANAT
SÜZ
SEYRET

OYUNCAK | Çevreci Yel Değirmeni

Doğal kaynaklardan enerji elde etmek, dünyanın geleceği bakımından çok önemli. Bunlardan biri de rüzgâr enerjisi. Peki, rüzgârı enerjiye dönüştüren yel değirmenleri bunu nasıl yapıyor? Bu kutudaki oyuncakla, çocuk ve yetişkin farkı olmaksızın, doğadan elde edilen enerjinin nasıl oluştuğuna tanık olacaksınız. Şarj ya da pile gerek duymadan enerjinin led ışığına dönüşümünü gözlemleyeceksiniz. Bir plastik şişeyle yenilenebilir enerji üretimine katkınıza siz de şaşıracaksınız.

4m
₺ 29

KİTAP | Küçük Prens / Rüzgâr Gezegeni

Küçük Prens kitabını okumayan az çocuk vardır her hâlde. İşte o Küçük Prens'in maceraları devam ediyor. Çizgi roman olarak yayımlanmaya başlanan yeni maceralarında Küçük Prens, bu kez özel bir görevle farklı gezegenlere gidiyor. Görevi, kötücül yılanı durdurmak. Bu kötücül yılan, yıldızlardaki ışıkları söndürerek evreni karanlığa gömmeyi kafasına koymuş bir kere. Peki bu yılan, Küçük Prens'in dünyada gördüğü yılan mı? Her ne olursa olsun bu yılan, durdurulması gereken çok tehlikeli bir yaratık. Sevgili arkadaşlar, Küçük Prens'in yeni yayımlanmaya başlayan dizi maceralarından güzel dersler çıkarabileceğiz. İnsanların birbirlerini sevip sayması, birbirlerine içtenlikle yaklaşmaları, birbirlerine içlerini dökmesi, bütün canlılarla dost olmaları ve doğayla uyum içinde yaşamalarını okuyup, hissedeceğiz. Dizinin ilk iki kitabı raflardaki yerini aldı.

Yapı Kredi Yayınları Çizgi Roman Serisi
Yazan: Guillaume Dorison
Çizen: Diane Fayolle
Çeviren: Füsun Önen Pinard
₺ 9

KİTAP | Çocuğumla Doğadayız

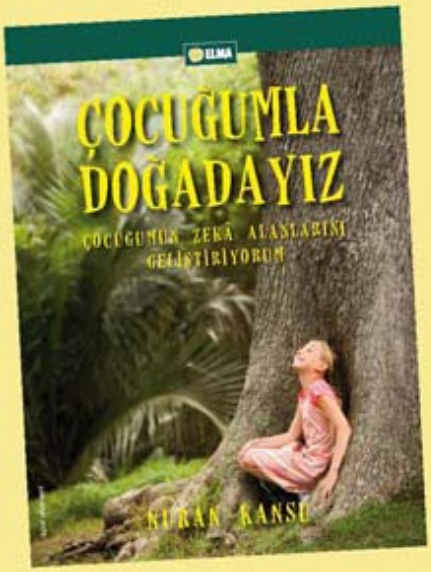

Bu kitabı, anne babanızla birlikte okumanızı salık veririz. Çünkü kitapta ailece yapacağınız etkinlikler yer alıyor. Neler mi bulabileceksiniz kitapta? Mevsimlere göre hangi doğa etkinliklerini yapabileceğinizi... Yaz ayı etkinliklerini hemen alalım buraya: Ağaçları tanımak, ağaca yakından bakmak, dokunmak ve onu hissetmek... Dere kenarında sessizce şarkı söyleyen kurbağaların şarkılarını dinlemek... Bahçelerimizi zararlı böceklerden koruyan uğur böceklerinin özelliklerini öğrenmek... Sıcak ve açık yaz gecelerinde başımızı gökyüzüne çevirip yıldızları izlemek... Böylelikle yıldızlar hakkında sorular sorup güneş sistemi, uzay hakkında araştırma yapmak... Habitat avcılığı yapmak... Habitat nedir biliyor musunuz? Haydi bakalım, önce araştırın; sonra da sayfa 48'deki yanıtına bakın.

Arkadaşlar harçlığınızdan bu kitap için mutlaka bir pay ayırın. Doğada yapacağınız etkinlikler, doğayı daha iyi anlamanızı, tanımanızı sağlayacaktır. Bu da doğa için yapabileceğiniz şeyleri bilmeniz, öğrenmeniz demektir. Örneğin böcekten korkan bir arkadaşınız, uç uç böceğinin yaşam döngüsünü ve özelliklerini öğrendikten sonra, belki de artık böcek korkusunu yenecektir. Doğayı tanımak, ondan korkmamak ve ona zarar vermemek anlamına da gelir çünkü...

Yazan ve Fotoğraflayan: Nuran Kansu
Resimleyen: Sait Munzur
Elma Yayınevi
₺ 13

DVD | Sihirli Oyuncakçı

Sihirli Oyuncakçı'ya hoş geldiniz. Burası, dünyanın en gerçeküstü, en sihirli oyuncak mağazasıdır. Dükkânın kendisi de dahil olmak üzere içindeki her şey canlıdır. Mağazanın 243 yaşındaki kurucusu ve sahibi Mr. Magorium, gün gelir mağazanın yönetimini tüm yasal haklarıyla birlikte genç ve kendine güvensiz yöneticisi Molly Mahoney'e devreder. Magorium'un bu kararı üzerine canlı varlık gibi olan mağaza, bir öfke ve sinir krizine kapılır. Bundan sonrasını merak ediyorsanız, filmin devamı sizleri bekliyor. İki baş karakteri Haluk Bilginer ve Özgü Namal seslendiriyor.

Yönetmen: Zach Helm
Oyuncular: Dustin Hoffman, Natalie Portman
₺ 4,90

Unutulmayan Günler

Dünya Çevre Günü

5 Haziran

1972'de İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılan Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı'nda 5 Haziran'ın Dünya Çevre Günü olması kararlaştırıldı. Çevre sorunlarıyla ilgili ülkemizde 1978'de Türkiye Çevre Sorunları Vakfı, ardından da Çevre Müsteşarlığı kuruldu. Başbakanlığa bağlı müsteşarlık 5- 11 Haziran günlerini kapsayan haftayı Çevre Koruma Haftası olarak kabul etti. Hafta dolayısıyla okullarda öğrencilere doğal çevrenin korunması, çevre kirliliğine ilişkin çalışmalar, alınması gereken önlemler aktarılır. Sevgili arkadaşlar hiç unutmayalım, bugün doğaya en büyük zararı biz insanlar veriyoruz, bu nedenle en büyük görev de bizlere düşüyor.

Soyadı Yasası

T. C.

NÜFUS HÜVİYET CÜZDANI

Aile ismi, yeni lâkap ve şöhreti	Atatürk
Adı	Kemâl
Babasının adı	Merhum Ali Rıza
Anasının adı	Merhume Zübeyde
Doğum yeri	Selânik
Doğum tarihi	1881

No. 993-815 • B.

21 Haziran

Türk vatandaşına soyadı taşıma yükümlülüğü getiren ve 21 Haziran 1934'de kabul edilen yasa İsviçre'den alınmıştır. Aynı yılın 2 Temmuz günü yürürlüğe giren yasayla, soyadı kimliğin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Yasanın çıkmasından 5 ay sonra 24 Kasım 1934 tarihinde TBMM tarafından oybirliği ile kabul edilen bir yasayla Kurucu Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadı verildi. Soyadı Yasası'na göre, söylerken ve yazarken ad önce, soyadı sonra kullanılır. Bu arada, Anayasa Mahkemesi, 2011'de verdiği bir kararla, Türk Medeni Yasası'nın "evlenen kadının kocasının soyadının önünde önceki soyadını kullanması"na ilişkin hükmünü anayasaya aykırı bulmadı. Soyadı Yasası'na göre, ahlâka aykırı ve gülünç soyadlarının, aşiret, yabancı ırk ve ulus isimlerinin, rütbe ve memuriyet bildiren isimlerin soyadı olarak alınmasına izin verilmez.

İnsanoğlu Ay'a Ayak Bastı

21 Temmuz

Apollo 11 uzay aracı, 16 Temmuz 1969'da dünyadan fırlatıldı, 20 Temmuz günü Ay'a ulaştı. Ay yüzeyine insanlı iniş yapılan ilk uzay uçuşunun ekibi; Komutan Neil Armstrong, Komuta Modülü Pilotu Michael Collins ve Ay modülü Pilotu Edwin "Buzz" Aldrin'den oluşuyordu. 21 Temmuz'da Armstrong ve Aldrin, Ay'a inen ilk insanlar oldular. Armstrong'un Ay'a indiğinde söylediği, "Bir insan için küçük, insanlık için büyük bir adım" ifadesi günümüze dek en çok kullanılan cümlelerden biri oldu.

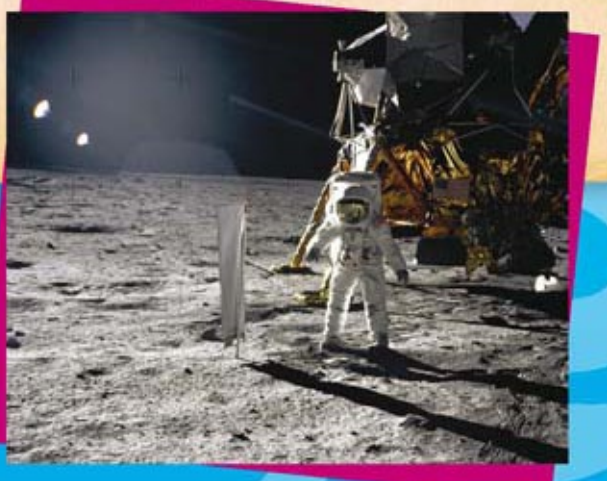

bulabilirim

Sevgili arkadaşlar, meyveler sağlıklı bir yaşam için vazgeçilmez besinlerdir. Bu sayfamızda ortada topluca yer alan meyveleri, kenarlarındaki dilimlenmiş halleriyle eşleştirin. Bir elinizde kalem eşleştirme yaparken, diğer elinizde sevdiğiniz bir mevsim meyvesini yiyerek bulmacayı tamamlayın. Afiyet olsun.

Atıklarımızı azaltmak için NE Yapmalı Yapmamalı?

Metal meyve suyu kutularını atık kumbarasına göndermek yerine onları başka bir amaçla yeniden kullanabiliriz. Kutuları zevkimize göre boyayarak kalem kutusu yapmak gibi...

Artık oynamayacağınız oyuncakları atık kumbarasına göndermek yerine oyuncağı olmayan bir arkadaşınıza verebilirsiniz. Böylelikle hem arkadaşınız bir oyuncağa kavuşur, hem de siz atık miktarını azaltmış olursunuz.

Enerji tasarruflu ampuller, diğerlerine göre daha pahalı olsalar da uzun vadede enerji tasarrufu sağladıklarından ve uzun ömürlü olduklarından doğa dostudurlar.

Pet şişe kullanmak yerine cam şişe kullanarak, plastik tüketimimizi azaltabiliriz.

Tek kullanımlık piller yerine şarj edilerek tekrar tekrar kullanılabilen piller kullanın.

- Beyefendi, naylon torba verseydim...
- Teşekkür ederiz. Biz artık file kullanıyoruz.

Naylon torba (poşet) yerine kâğıt torba, file ya da kese kâğıdı kullanalım.

YANITLAR

SANAT DALLARI • 23

1. Edebiyat
2. Resim
3. Heykel
4. Mimarlık
5. Müzik
6. Tiyatro
7. Sinema

HAFTANIN 3 GÜNÜ BALIK YİYELİM • 29

Marulu çok iyi yıkamak gerekir. Bunun iki nedeni vardır. Birincisi, üzerindeki parazitlerin vücudumuza geçmesini engellemek... İkincisi de tarlada, parazitleri öldürmek için kullanılan tarım ilaçlarını üzerinden atmak için...

Marulu neden bıçakla kesmek yerine elimizle koparıyoruz? Marula bıçak değdiği anda vitaminlerini kaybetmeye başlıyor. Oysa elimizle kopardığımızda, vitaminler korunuyor ve doğrudan vücudumuza geçiyor.

BİLMECE • 38

- PARMAKLAR 1
- FARE 2
- MEKTUP 3
- LİMON 4
- SİMİT 5
- HİNDİSTAN CEVİZİ 6

HABİTAT • 43

Habitat, tüm canlıların doğal olarak içinde yaşadıkları, yetiştikleri çevre

BULABİLİRİM • 46

Karpuz
Beyaz dut
Çilek
Kırmızı dut
Kivi
Dragon meyvesi
Muz
Nane
Mandalina
Portakal
Yeşil limon
Nar
Limon
Kırmızı-yeşil elma
Kiraz
Ananas
Ayva
Kara üzüm

9 TEMEL TÜKETİCİ HAKKI

Türkiye'nin de imzaladığı 1985 tarihli Birleşmiş Milletler Evrensel Tüketici Hakları Bildirgesi'ne göre, tüketiciler olarak 9 temel ve evrensel hakkımız vardır.

Temel ihtiyaçların karşılanması hakkı: Barınma, ısınma, aydınlanma, içecek ve kullanacak su bulma, haberleşme ile ulaşım, tüketicilerin en temel gereksinimleridir. Her tüketici, bu temel gereksinimlerin karşılanmasını isteyebilir.

Sağlık ve güvenlik hakkı: Satışa sunulan her türlü mal ve hizmetin insan yaşamı ve sağlığı açısından kullanıcısına zarar vermeyecek durumda olmasıdır.

Bilgi edinme hakkı: Tüketicinin mal ve hizmeti satın alırken doğru karar verebilmesi için gerekli bilgilere ulaşabilmesidir. Bunun yanı sıra zararlı, yanıltıcı reklamdan, etiketten ve ambalajdan korunmasıdır.

Eğitilme hakkı: Tüketicinin hak ve çıkarlarını koruyabilmesi için eğitim kurumlarında eğitilmesidir.

Zararların giderilmesi hakkı: Satın alınan mal veya hizmetten dolayı tüketicinin uğramış olduğu zararın giderilmesidir. Böylelikle o mal veya hizmetin yeniden tüketiciye ulaştırılması sağlanır.

Sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı: Sağlık koşullarına uygun bir çevrenin oluşumunda ülke ve doğal kaynakların doğru kullanımı ile çevrenin korunmasıdır.

Ekonomik çıkarların korunması hakkı: Tüketiciye karşılaştırma olanağı verecek çeşitte mal ve hizmetin en uygun fiyattan sunulmasıdır. Ayrıca satış sonrası her türlü teknik destek ve servisin tüketiciye ulaştırılmasıdır.

Seçme hakkı: Tüketicilerin çeşitli ürün ve hizmetlere istedikleri zaman ulaşabilmeleridir. Devlet bu çerçevede, aksaklıların giderilmesi için yapacağı düzenlemelerle uygun kalite ve fiyatlarda mal ve hizmetlerin tüketicilere sunulmasını sağlar.

Temsil edilme, örgütlenme, sesini duyurma hakkı: Tüketicilerin, yukarıda sayılan hakları kullanabilmeleri, haklarını koruyabilmeleri ve mağduriyetlerini gidermeleri için bir araya gelerek güç birliği oluşturmalarıdır.

bir ihtimal daha var

Cam Kompozit Karton Metal Plastik

Ambalaj atıklarını, evsel atıklardan ayrı olarak biriktirelim;
Hem çevreyi koruyalım hem de geri dönüşümle kazanalım.

ISSN 2147-0863

TÜKÇEV

www.tukcev.org.tr
0.312 441 95 00